

UPLATNENIE ZÁSADY NE BIS IN IDEM PRI POKRAČOVACOM TRESTNOM ČINE

Pod pojmom „čin“ v čl. 50 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a v čl. 40 ods. 5 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), resp. v čl. 4 ods. 1 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „protokol“) je vo vzťahu k pokračovaciemu trestnému činu potrebné rozumieť jednotlivý čiastkový útok pokračovacieho trestného činu, pričom takémuto chápaniu zodpovedá trestnoprocená právna úprava v Slovenskej republike, konkrétne § 10 ods. 16 Trestného poriadku, v zmysle ktorého sa skutkom rozumie aj čiastkový útok pokračovacieho trestného činu.

Vyjadrenie zásady ne bis in idem vo vzťahu k pokračovaciemu trestnému činu v § 9 ods. 2 Trestného poriadku plne zodpovedá garanciam vyplývajúcim z čl. 50 ods. 5 ústavy, čl. 40 ods. 5 listiny, resp. z čl. 4 ods. 1 protokolu, keďže predstavuje reálnu prekážku toho, aby bolo možné páchatel'a opätovne stíhať pre ten istý čiastkový útok pokračovacieho trestného činu (t. j. pre rovnaké faktické konanie), pre ktorý bol už právoplatne odsúdený alebo oslobodený spod obžaloby.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 9/2017 zo 6. februára 2019)

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 6. februára 2019 v pléne zloženom z predsedníčky Ivetty Macejkovej a zo sudcov Jany Baricovej, Miroslava Duriša, Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa), Sergeja Kohuta, Jany Laššákovej, Milana Ľalíka, Mojmíra Mamojku, Lajosa Mészárosa, Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika o návrhu Krajského súdu v Trenčíne na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade § 9 ods. 2 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov s čl. 50 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 40 ods. 5 Listiny základných práv a slobôd a s čl. 4 ods. 1 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd takto

r o z h o d o l :

Návrhu Krajského súdu v Trenčíne n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Odôvodnenie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 14. marca 2016 doručený návrh Krajského súdu v Trenčíne (ďalej aj „krajský súd“ alebo „navrhovateľ“), zastúpeného predsedom odvolacieho senátu JUDr. R. V., na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o súlade § 9 ods. 2 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) s

čl. 50 ods. 5 ústavy, čl. 40 ods. 5 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a s čl. 4 ods. 1 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „protokol“).

Krajský súd podal návrh na začatie konania pred ústavným súdom v súvislosti s konaním vedeným krajským súdom pod sp. zn. 3 To 94/2015, ktoré bolo z dôvodu podania návrhu ústavnému súdu prerušené uznesením sp. zn. 3 To 94/2015 z 24. februára 2016.

Podaniu predmetného návrhu zo strany navrhovateľa predchádzalo:

Okresný súd Prievidza (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom sp. zn. 2 T 74/2010 zo 16. decembra 2011 podľa § 41 ods. 3 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) zrušil výrok o vine, o treste a o škode trestného rozkazu Okresného súdu Piešťany sp. zn. 2 T 129/2009 z 29. júla 2009 právoplatného 4. novembra 2009 (ďalej len „trestný rozkaz Okresného súdu Piešťany“) a obžalovanú J. S. (ďalej len „obžalovaná“) uznal za vinnú z obzvlášť závažného zločinu podvodu, sčasti v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1 a § 221 ods. 1 a 4 písm. a) Trestného zákona na skutkovom základe, že

„1./ ako zastupujúca osoba A. M. a H. M, uzatvorila dňa 28.9.2007 v P. kúpnu zmluvu s kupujúcim, spoločnosťou G., ktorej predmetom bol predaj nehnuteľnosti – administratívnej budovy... a pozemkov na parcelách číslo... zapísaných na LV č... v Katastrálnom území... za kúpnu cenu 82 982,87 Eur (2 500 000,-- Sk), a to aj napriek tomu, že dohodnutá kúpna cena bola 232 357,43 Eur (7 000 000,-- Sk) a že splnomocnenie podpísané manželmi M. bolo dňa 28. 9. 2007 odvolané, o čom v čase spracovania a podpísania kúpnej zmluvy vedomosť mala a ktoré akceptovala, čím by vkladom vlastníckeho práva podľa kúpnej zmluvy do katastra nehnuteľnosti, manželom M. vznikla škoda v celkovej výške 149 372,63 Eur (4 500 000,-- Sk),

2./ dňa 21. 2. 2008 v P. vylákala splnomocnenie od Z. M., ktoré získala pod zámienkou zakúpenia nehnuteľnosti chalupy č..., list vlastníctva č..., ktoré boli vo vlastníctve Z. M., o čom spísali dohodu 21. 1. 2008 v P., ktorou sa jej zaviazala vyplatiť 2 300 000,-- Sk (76.346 Eur) do 31. 3. 2008, toto však nemala v úmysle, následne na základe takto vylákaného splnomocnenia bez súhlasu Z. M. uvedené nehnuteľnosti predala aj s okolitými pozemkami za 200 000,-- Sk (6638,78 Eur) čím zabezpečila povolenie vkladu do katastra nehnuteľnosti Katastrálneho úradu v T., Správy katastra M. pre nového vlastníka, takto získané peniaze použila pre svoje osobné účely, svojím konaním Z. M. spôsobila škodu vo výške 543 000,-- Sk (18 024 Eur).“.

Okresný súd obžalovanú podľa § 221 ods. 4 Trestného zákona s použitím § 37 písm. m), § 38 ods. 4 a § 41 ods. 3 Trestného zákona odsúdil na spoločný trest odňatia slobody vo výmere 11 rokov a 8 mesiacov, na výkon ktorého bola podľa § 48 ods. 2 písm. a) a ods. 4 Trestného zákona zaradená do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s minimálnym stupňom stráženia.

Podľa § 78 ods. 1 Trestného zákona bol obžalovanej uložený ochranný dohľad vo výmere 2 rokov. Súčasne podľa § 288 ods. 1 Trestného poriadku boli poškodení A. M. a Z. M. s ich nárokmi na náhradu škody odkázaní na občianske súdne konanie.

Proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 2 T 74/2010 zo 16. decembra 2011 obžalovaná podala odvolanie pre nesprávnosť výroku o vine, o treste a o náhrade škody.

Krajský súd na podklade odvolania podaného obžalovanou uznesením sp. zn. 3 To 71/2012 z 15. augusta 2012 podľa § 321 ods. 1 písm. b) a c) a ods. 3 Trestného poriadku napadnutý rozsudok okresného súdu sp. zn. 2 T 74/2010 zo 16. decembra 2011 v celom rozsahu zrušil a podľa § 322 ods. 1 Trestného poriadku vec vrátil okresnému súdu, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol. Krajský súd rozhodoval na neverejnom zasadnutí podľa § 326 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, keďže podľa jeho názoru skutkový stav nebol náležite

zistený, pričom doplnenie dokazovania mohlo viesť k iným skutkovým záverom, preto chybný postup okresného súdu nemohol sám napraviť na verejnom zasadnutí.

Okresný súd následne po vrátení veci na ďalšie konanie uznesením sp. zn. 2 T 74/2010 z 21. augusta 2013 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) podľa § 281 ods. 1 Trestného poriadku s použitím § 9 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku zastavil trestné stíhanie proti obžalovanej vedene pre obzvlášť závažný zločin podvodu v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1 a § 221 ods. 1 a 4 písm. a) Trestného zákona na tom skutkovom základe, že „ako zastupujúca osoba A. M. a H. M. uzatvorila dňa 28. 9. 2007 v P. kúpnu zmluvu s kupujúcim spol. G., ktorej predmetom bol predaj nehnuteľností – administratívnej budovy súpisné číslo... a pozemkov na parcelách č... zapísaných na LV č... v katastrálnom území... za kúpnu cenu 82.982,87 Eur (2.500.000 Sk) a to aj napriek tomu, že dohodnutá kúpna cena bola 232.357,43 Eur (7.000.000 Sk) a že splnomocnenie podpísané manželmi M. bolo dňa 28. 9. 2007 odvolané, o čom v čase spracovania a podpísania kúpnej zmluvy vedomosť mala a ktoré akceptovala, čím by vkladom vlastníckeho práva podľa kúpnej zmluvy do katastra nehnuteľností manželom M. vznikla škoda v celkovej výške 149.372,63 Eur (4.500.000 Sk)“, s tým, že podľa § 281 ods. 3 Trestného poriadku poškodený A. M. a poškodená Z. M. boli s nárokom na náhradu škody odkázaní na občianske súdne konanie.

Navrhovateľ uvádza, že okresný súd svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že „v predmetnej trestnej veci boli splnené všetky zákonné podmienky pre zastavenie trestného stíhania, pretože skoršie trestné stíhanie proti obžalovanej... pre ten istý skutok skončilo jej odsúdením právoplatným trestným rozkazom Okresného súdu Piešťany zo dňa 29. 7. 2009, sp. zn. 2 T/129/2009 pre prečin podvodu podľa § 221 ods. 2 Trestného zákona na súhrnný trest odňatia slobody vo výmere 2 roky a 4 mesiace s podmieneným odkladom jeho výkonu s probačným dohľadom na skúšobnú dobu 4 roky, pričom toto odsúdenie, vzhľadom na uznesenie Okresného súdu Piešťany zo dňa 22. 2. 2013, sp. zn. 2 T/129/2009, ktorým bolo vyslovené, že odsúdená J. S. je účastná amnestie prezidenta SR a podľa článku I. Rozhodnutia prezidenta SR zo dňa 2. 1. 2013 o amnestii č. 1/2013 Z. z. jej bol odpustený vyššie uvedený súhrnný podmienený trest odňatia slobody vo výmere 2 roky a 4 mesiace s účinkom, že sa na ňu hľadí, ako keby nebola odsúdená, je v zmysle § 92 ods. 5 Trestného zákona a § 93 ods. 1 Trestného zákona nielen zahladené, ale nebolo ani v predpísanom konaní zrušené a preto je trestné stíhanie podľa § 9 ods. 1 písm. e/ Trestného poriadku neprípustné. Skutok, pre ktorý bola na obžalovanú... podaná obžaloba a ktorého sa týka zastavenie trestného stíhania v uznesení Okresného súdu Prievidza zo dňa 21. augusta 2013, sp. zn. 2 T/74/2010, vzhľadom na objektívnu súvislosť v čase, spôsobe spáchania, v jednotiacom zámere páchatel'a a tým i subjektívnu súvislosť so skutkom uvedeným trestným rozkazom Okresného súdu Piešťany zo dňa 29.7.2009, sp. zn. 2 T/129/2009, tvorí totiž jeden pokračovací obzvlášť závažný zločin podvodu sčasti v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1, § 221 ods. 1, 4 písm. a/ Trestného zákona.“.

Proti uzneseniu okresného súdu podali prokurátor a poškodený A. M. sťažnosti v neprospech obžalovanej.

Krajský súd uznesením sp. zn. 3 To 106/2013 z 15. januára 2014 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“) podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku sťažnosti prokurátora a poškodeného A. M. zamietol ako nedôvodné. Z odôvodnenia uznesenia krajského súdu vyplýva, že „podľa jeho zistení a právneho záveru, v posudzovanej veci okresný súd postupoval správne, keď napadnutým uznesením podľa § 281 ods. 1 Trestného poriadku s použitím § 9 ods. 1 písm. e/ Trestného poriadku zastavil trestné stíhanie proti obžalovanej... vedene pre obzvlášť závažný zločin podvodu v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1, § 221 ods. 1, 4

písm. a/ Trestného zákona, pretože trestné stíhanie je neprípustné, keďže skoršie stíhanie proti obžalovanej pre ten istý skutok sa skončilo odsudzujúcim trestným rozkazom Okresného súdu Piešťany zo dňa 29. 7. 2009, sp. zn. 2 T/129/2009, právoplatným dňa 4. 11. 2009 a pritom toto skoršie odsúdenie je takej povahy, že sa na páchatel'a hľadí, ako keby nebol odsúdený.“

Krajský súd poukázal na to, že „trestným rozkazom Okresného súdu Piešťany zo dňa 29. 7. 2009, sp. zn. 2 T/129/2009, ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 4. 11. 2009, bola obžalovaná... uznaná za vinnú z prečinu podvodu podľa § 221 ods. 1, 2 Trestného zákona na skutkovom základe, že dňa 21. 2. 2008 v P. vylákala splnomocnenie od Z. M., ktoré získala pod zámienkou zakúpenia nehnuteľností, chalupy č..., list vlastníctva č..., ktoré boli vo vlastníctve Z. M., o čom spísali dohodu 21. 1. 2008 v P., ktorou sa zaviazala vyplatiť 2.300.000 Sk (76.346 Eur) do 31. 3. 2008, toto však nemala v úmysle, následne na základe takto vylákaného splnomocnenia bez súhlasu Z. M. uvedené nehnuteľnosti predala aj s okolitými pozemkami za 200.000 Sk (6.638,78 Eur), čím zabezpečila povolenie vkladu do katastra nehnuteľností Katastrálneho úradu v T., Správy katastra M. pre nového vlastníka, takto získané peniaze použila pre svoje osobné účely a svojím konaním Z. M. spôsobila škodu vo výške 543.000 Sk (18.024 Eur). Za tento prečin bola odsúdená na súhrnný trest odňatia slobody vo výmere 2 roky a 4 mesiace s podmieneným odkladom jeho výkonu s probačným dohľadom na skúšobnú dobu 4 roky za súčasného zrušenia výroku o treste, ktorý bol obžalovanej uložený rozsudkom Okresného súdu Piešťany zo dňa 19. 12. 2008, sp. zn. 2 T/116/2008.

Skutok, pre ktorý bola obžalovaná... trestne stíhaná v posudzovanej veci Okresného súdu Prievidza vedenej v tom čase pod sp. zn. 2 T/74/2010 a ktorý mala spáchať dňa 28. 9. 2007, spolu so skutkom spáchaným dňa 21. 2. 2008 v právoplatne rozhodnutej veci Okresného súdu Piešťany sp. zn. 2 T/129/2009, spája objektívna súvislosť v čase, spôsobe ich páchania a v predmete útoku, ako aj subjektívna súvislosť, najmä jednotiaci zámer páchatel'a spáchať trestný čin, preto v zmysle § 122 ods. 10 Trestného zákona, § 13 Trestného zákona, § 10 ods. 16 Trestného poriadku a s prihliadnutím na výšku škody obidva čiastkové útoky vykazujú zákonné znaky jedného pokračovacieho obzvlášť závažného zločinu podvodu v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1, § 221 ods. 1, 4 písm. a/ Trestného zákona.“

Krajský súd v odôvodnení uznesenia ďalej uviedol, že «s poukazom na ustanovenie § 9 ods. 2 Trestného poriadku samotné právoplatné odsúdenie obžalovanej za jeden čiastkový útok tohto pokračovacieho trestného činu podvodu už citovaným trestným rozkazom Okresného súdu Piešťany zo dňa 29. 7. 2009, sp. zn. 2 T/129/2009, nebolo prekážkou, aby sa vo zvyšnej časti viedlo trestné stíhanie pre ďalší čiastkový útok tohto pokračovacieho trestného činu v teraz posudzovanej veci a mohol preto prichádzať do úvahy nielen postup podľa § 41 ods. 3 Trestného zákona, ale aj podľa § 42 ods. 1, 2 Trestného zákona, t. j. ukladanie nielen spoločného, ale súčasne aj súhrnného trestu. Už trestným rozkazom Okresného súdu Piešťany zo dňa 29. 7. 2009, sp. zn. 2 T/129/2009, bol totiž obžalovanej ukladaný súhrnný trest za súčasného zrušenia rozsudku Okresného súdu Piešťany zo dňa 19. 12. 2008, sp. zn. 2 T/116/2008 vo výroku o treste a na taký postup, teda na uloženie súhrnného trestu boli splnené podmienky aj v posudzovanej veci, keďže ustanovenie § 41 ods. 3 Trestného zákona explicitne počíta s tým, že spoločný trest môže byť zároveň aj úhrnným alebo súhrnným trestom.

Súčasne však poukázal aj na to, že vzhľadom na uznesenie Okresného súdu Piešťany zo dňa 22. 2. 2013, sp. zn. 2 T/129/2009, ktorým bolo vyslovené, že odsúdená J. S. je účastná amnestie prezidenta SR a podľa článku I. Rozhodnutia prezidenta SR zo dňa 2. 1. 2013 o amnestii č. 1/2013 Z. z. jej bol odpustený vyššie uvedený súhrnný podmienený trest odňatia slobody vo výmere 2 roky a 4 mesiace s účinkom, že sa na ňu hľadí, ako keby nebola

odsúdená, je však v zmysle § 92 ods. 5 Trestného zákona a § 93 ods. 1 Trestného zákona toto odsúdenie zahladené, preto vzhľadom na účinky vyplývajúce z ustanovenia § 93 ods. 1 Trestného zákona a spojené so zahladením tohto odsúdenia, ktoré nebolo v predpísanom konaní zrušené, je však ukladanie spoločného súhrnného trestu postupom podľa § 41 ods. 3 Trestného zákona vylúčené.

Zo znenia ustanovenia § 41 ods. 3 Trestného zákona je totiž zrejmé, že umožňuje uloženie spoločného trestu len v prípade, ak súd odsudzuje páchatel'a za ďalší čiastkový útok, ktorý tvorí súčasť pokračovacieho trestného činu, za ktorého iný čiastkový útok bol súdom prvého stupňa vyhlásený odsudzujúci rozsudok, ktorý už nadobudol právoplatnosť, avšak nie aj v prípade, ak toto odsúdenie je už zahladené.

Citované ustanovenie Trestného zákona nemá totiž také znenie, ktoré by výslovne stanovovalo, že ustanovenie o spoločnom treste za pokračovanie v trestnom čine sa použije aj vtedy, ak je skoršie odsúdenie takej povahy, že sa na páchatel'a hľadí, ako keby nebol odsúdený (na rozdiel od ustanovenia § 45 ods. 3 trestného zákonníka Českej republiky z 8. 1. 2009 č. 40/2009, podľa ktorého ustanovenie o spoločnom treste za pokračovanie v trestnom čine sa použije i vtedy, ak je skoršie odsúdenie takej povahy, že sa na páchatel'a hľadí, ako keby nebol odsúdený, na ktoré poukazoval v sťažnosti prokurátor a ktoré v posudzovanej veci nemožno aplikovať), navyše v prípade, ak by mal byť za viac trestných činov ukladaný spoločný súhrnný trest, je použitie tohto ustanovenia vylúčené, ak skoršie odsúdenie je takej povahy, že sa na páchatel'a hľadí, ako keby odsúdený nebol.

Vzhľadom na základnú zásadu „ne bis in idem“, teda právo nebyť súdený alebo potrestaný dvakrát za ten istý skutok, vyplývajúcu z čl. 50 ods. 5 ústavy, z čl. 40 ods. 5 Listiny základných práv a slobôd, z čl. 4 Protokolu č. 7... (oznámenie č. 209/1992 Zb.) a vyjadrenú v ustanoveniach § 2 ods. 8 Trestného poriadku a § 9 ods. 1 písm. e/ Trestného poriadku, bolo preto v tom čase prebiehajúcom štádiu trestného konania v posudzovanej veci vylúčené pokračovanie v trestnom stíhaní a odsúdenie obžalovanej... s možnosťou uloženia spoločného súhrnného trestu podľa § 41 ods. 3 Trestného zákona...».

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) rozsudkom sp. zn. 2 Tdo 58/2014 z 24. februára 2015 (ďalej len „rozsudok najvyššieho súdu“) na podklade dovolania generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej aj „generálny prokurátor“) podaného v neprospech obžalovanej rozhodol, že uznesením krajského súdu bol z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku porušený zákon v § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku a v § 41 ods. 3, § 42 ods. 3 a § 122 ods. 13 Trestného zákona v prospech obžalovanej.

Najvyšší súd zrušil toto uznesenie krajského súdu, ako aj uznesenie okresného súdu, ako aj všetky ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutia obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad, a okresnému súdu (vzhľadom na potrebu vykonania dokazovania) prikázal, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

Najvyšší súd v odôvodnení svojho rozsudku poukázal na to, že „zo zásady, že súbeh trestných činov sa postihuje jedným trestom – úhrnným trestom alebo v prípade viacčinného súbehu trestných činov, pri ktorom dochádza k odsúdeniu za jednotlivé trestné činy dvoma alebo viacerými po sebe nasledujúcimi rozsudkami – súhrnným trestom, a že za všetky čiastkové útoky toho istého pokračovacieho trestného činu sa taktiež ukladá jeden trest – ak dochádza k odsúdeniu za jednotlivé čiastkové útoky dvoma alebo viacerými po sebe nasledujúcimi rozsudkami – spoločným trestom, sa vymyká situácia, kedy skoršie odsúdenie, vo vzťahu ku ktorému by inak mal byť ukladaný súhrnný trest alebo spoločný trest, je takej povahy, že sa na páchatel'a hľadí ako keby nebol odsúdený.

Rovnako ako nie je možné v zmysle § 42 ods. 3 Trestného zákona použiť ustanovenie o súhrnnom treste, ktoré je vo svojej podstate benefitom pre páchatel'a, modifikovaným zvýšením trestnej sadzby pri splnení podmienok § 41 ods. 2 Trestného zákona v prípade, že u skoršieho odsúdenia nastali účinky jeho zahladenia, nie je v takom prípade možné použiť ani ustanovenie o spoločnom treste – § 41 ods. 3 Trestného zákona, ktoré na primerané použitie § 42 (vrátane jeho odseku 3) Trestného zákona výslovne odkazuje.“

Navrhovateľ uvádza, že najvyšší súd pritom vyslovil záver, že „v popísanej situácii sa za ďalší viacčinnne sa zbiehajúci trestný čin alebo za ďalší čiastkový útok pokračovacieho trestného činu uloží ďalší – samostatný trest a nie trest súhmný alebo spoločný“. Z uvedeného podľa záveru najvyššieho súdu vyplýva, že „ak u skoršieho právoplatného odsúdenia za čiastkový útok pokračovacieho trestného činu nastali účinky jeho zahladenia, súd pri odsúdení páchatel'a za ďalší čiastkový útok toho istého pokračovacieho trestného činu postupuje – uloží trest bez použitia ustanovenia § 41 ods. 3 Trestného zákona“.

Z odôvodnenia rozsudku najvyššieho súdu ďalej vyplýva, že „pri pokračovacom trestnom čine sa ustanovenie § 9 ods. 1 písm. e/ Trestného poriadku o neprípustnosti trestného stíhania aplikované v konkrétnom prípade dovolaním napadnutým uznesením Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 15. januára 2014, sp. zn. 3 To/106/2013 a predtým uznesením Okresného súdu Prievidza zo dňa 21. augusta 2013, sp. zn. 2 T/74/2010, týka procesného (§ 10 ods. 16 Trestného poriadku), nie hmotného (§ 122 ods. 13 Trestného zákona) ponímania skutku, čo zodpovedá ustanoveniu § 9 ods. 2 Trestného poriadku, podľa ktorého v aktualizácii na konkrétnu trestnú vec, ak sa týka dôvod neprípustnosti trestného stíhania uvedený v ustanovení § 9 ods. 1 písm. e/ Trestného poriadku len niektorého z čiastkových útokov pokračovacieho trestného činu, nebráni to, aby sa vo zvyšnej časti takého činu viedlo trestné stíhanie.“. Navrhovateľ uvádza, že podľa názoru najvyššieho súdu „je uloženie spoločného trestu podľa § 41 ods. 3 Trestného zákona (vrátane zásahu do výroku o vine čiastkového útoku vyhlásením odsudzujúceho rozsudku súdom prvého stupňa s nadobudnutím právoplatnosti, zrušením tohto výroku) vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozsudku uvedenému v prvej vete tohto ustanovenia, sui generis (svojho druhu) – osobitným druhom obnovy konania, pri ktorom je novou skutočnosťou zodpovedajúcou ustanoveniu § 394 ods. 1 Trestného poriadku (podmienky obnovy konania) spáchanie ďalšieho čiastkového útoku toho istého pokračovacieho trestného činu.

... ustanovenie § 9 ods. 1 písm. e/ Trestného poriadku (ako jedného z dôvodov neprípustnosti trestného stíhania) je premietnutím čl. 50 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého nikoho nemožno trestne stíhať za čin, za ktorý už bol právoplatne odsúdený alebo oslobodený spod obžaloby za splnenia podmienok totožnosti skutku a totožnosti obvineného, pričom tú istú osobu pre ten istý skutok možno opätovne trestne stíhať len vtedy, keď predtým vydané právoplatné rozhodnutie bolo v predpísanom konaní zrušené.

... ustanovenie § 41 ods. 3 Trestného zákona je skratkou (odstránením dokazovania súdom o skutkoch už skôr preukázaných) obnovy konania ako mimoriadneho opravného prostriedku (predpísaného konania) na rozhodnutie o zrušení právoplatného rozhodnutia.

... pri ukladaní spoločného trestu teda nedochádza ohľadom skoršieho odsúdenia za čiastkový útok pokračovacieho trestného činu, vo vzťahu ku ktorému je ukladaný taký trest, k nesúladu § 41 ods. 3 Trestného zákona s článkom 50 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky (§ 2 ods. 8 Trestného poriadku).“.

Navrhovateľ ďalej uvádza, že najvyšší súd v odôvodnení svojho rozsudku v závere vyslovil resumé (zhmutie), podľa ktorého „ak súd u totožnej osoby rozhodujúc o čiastkovom útoku

pokračovacieho trestného činu po tom, čo o inom čiastkovom útoku takéhoto činu bolo v predchádzajúcom konaní rozhodnuté a odsúdenie je už zahladené, nie je táto skutočnosť dôvodom na zastavenie trestného stíhania podľa § 9 ods. 1 písm. e/ Trestného poriadku, avšak pri nemožnosti ukladania spoločného trestu podľa § 41 ods. 3 Trestného zákona, ktoré je kvázi (akoby) mimoriadnym opravným prostriedkom pre zrušenie predtým právoplatného rozhodnutia o tom istom skutku (čiastkové útoky), pre prípad uznania viny a ukladania trestu súd uloží trest samostatný, pričom sa tak neuplatní bonus, prípadne malus ukladania jedného trestu za viac čiastkových útokov pokračovacieho trestného činu, čo bude vecou individuálneho posúdenia.“.

Okresný súd následne rozsudkom sp. zn. 2 T 50/2015 z 8. júla 2015 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) obžalovanú uznal za vinnú z obzvlášť závažného zločinu podvodu v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1 a § 221 ods. 1 a 4 písm. a) Trestného zákona na skutkovom základe, že „ako zastupujúca osoba A. M. a H. M. uzatvorila dňa 28. 9. 2007 v P. kúpnu zmluvu s kupujúcim, spoločnosťou G., ktorej predmetom bol predaj nehnuteľnosti – administratívnej budovy, súpisné číslo... a pozemkov na parcelách číslo... zapísaných na LV č... v Katastrálnom území... za kúpnu cenu 82 982,87 eur (2 500 000 Sk), a to aj napriek tomu, že dohodnutá kúpna cena bola 232 357,43 eur (7 000 000 Sk) a že splnomocnenie podpísané manželmi M. bolo dňa 28. 9. 2007 odvolané, o čom v čase spracovania a podpísania kúpnej zmluvy vedomosť mala a ktoré akceptovala, čím by vkladom vlastníckeho práva podľa kúpnej zmluvy do katastra nehnuteľnosti manželom M. vznikla škoda v celkovej výške 248 000,- eur (7 471 248,- Sk)“.

Okresný súd jej podľa § 221 ods. 4 Trestného zákona s použitím § 42 ods. 1, § 41 ods. 2, § 38 ods. 4 a § 37 písm. h) Trestného zákona uložil súhrnný trest odňatia slobody vo výmere 11 rokov a 8 mesiacov, na výkon ktorého bola podľa § 48 ods. 2 písm. a) a ods. 4 Trestného zákona zaradená do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s minimálnym stupňom stráženia.

Podľa § 42 ods. 2 Trestného zákona okresný súd súčasne „zrušil výrok o treste rozsudku Okresného súdu Piešťany zo dňa 20. 05. 2013, sp. zn. 2 T/164/2012, v spojení s uznesením Krajského súdu v Trnave zo dňa 18. 02. 2014, sp. zn. 3 To/136/2013, tiež aj výrok o treste rozsudku Okresného súdu Levice zo dňa 13. 10. 2014, sp. zn. č. 4 T/35/2012, právoplatného dňa 13. 10. 2014, ako aj výrok o treste rozsudku Okresného súdu Topoľčany zo dňa 03. 12. 2014, sp. zn. č. 2 T/83/2014, právoplatného dňa 03. 12. 2014, ako i všetky ďalšie rozhodnutia na tieto výroky obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením stratili podklad“.

Podľa § 78 ods. 1 Trestného zákona okresný súd uložil obžalovanej ochranný dohľad vo výmere 2 rokov.

Súčasne podľa § 288 ods. 1 Trestného poriadku bol poškodený A. M. s nárokom na náhradu škody odkázaný na občianske súdne konanie.

Rozsudok okresného súdu nenadobudol právoplatnosť, pretože ho odvolaním napadla obžalovaná pre nesprávnosť výrokov o vine a treste. Navrhovateľ uvádza, že obžalovaná v odvolaní navrhla, aby odvolací súd napadnutý rozsudok okresného súdu podľa § 321 ods. 1 písm. b), c), a d) Trestného poriadku zrušil v celom rozsahu a aby na základe § 322 ods. 3 Trestného poriadku sám vo veci rozhodol tak, že obžalovanú podľa § 285 písm. b) Trestného poriadku spod obžaloby oslobodí.

Prokurátor a poškodený A. M. sa k odvolaniu obžalovanej písomne nevyjadrili.

Krajský súd v Trenčíne na podklade odvolania podaného obžalovanou uznesením sp. zn. 3 To 71/2015 (správne má byť sp. zn. 3 To 94/2015, pozn.) z 24. februára 2016 podľa § 320 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku napadnutý rozsudok okresného súdu v celom rozsahu zrušil a

prerušil trestné stíhanie proti obžalovanej vedenej pre obzvlášť závažný zločin podvodu v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1 a § 221 ods. 1 a 4 písm. a) Trestného zákona na skutkovom základe, ako je uvedený v tomto rozsudku okresného súdu, pretože sa domnieva, že § 9 ods. 2 Trestného poriadku ako všeobecne záväzného právneho predpisu nižšieho stupňa právnej sily, ktorého použitie je v danej trestnej veci rozhodujúce pre rozhodovanie o vine a treste, je v rozpore s čl. 4 ods. 1 protokolu, čl. 40 ods. 5 listiny a čl. 50 ods. 5 ústavy, teda s predpismi vyššieho stupňa právnej sily, a z toho dôvodu podá návrh na začatie konania pred ústavným súdom, pričom tak mal urobiť už súd prvého stupňa podľa § 283 ods. 5 Trestného poriadku.

Z uvedeného vyplýva, že pre rozhodnutie navrhovateľa je rozhodná aj aplikácia § 9 ods. 2 Trestného poriadku, keďže obžalovaná je vo veci vedenej krajským súdom pod sp. zn. 3 To 94/2015 trestne stíhaná pre čiastkový útok pokračovacieho trestného činu, za ktorý bola už právoplatne odsúdená trestným rozkazom Okresného súdu Piešťany „pre prečin podvodu podľa § 221 ods. 2 Trestného zákona na súhrnný trest odňatia slobody vo výmere 2 roky a 4 mesiace s podmieneným odkladom jeho výkonu s probačným dohľadom na skúšobnú dobu 4 roky, pričom toto odsúdenie, vzhľadom na uznesenie Okresného súdu Piešťany zo dňa 22. 2. 2013, sp. zn. 2 T/129/2009, ktorým bolo vyslovené, že odsúdená J. S. je účastníka amnestie prezidenta SR a podľa článku I. Rozhodnutia prezidenta SR zo dňa 2. 1. 2013 o amnestii č. 1/2013 Z. z. jej bol odpustený vyššie uvedený súhrnný podmienený trest odňatia slobody vo výmere 2 roky a 4 mesiace s účinkom, že sa na ňu hľadí, ako keby nebola odsúdená, je v zmysle § 92 ods. 5 Trestného zákona a § 93 ods. 1 Trestného zákona nielen zahladené, ale nebolo ani v predpísanom konaní zrušené.“.

Podľa navrhovateľa z uvedeného dôvodu pri neúčinnosti § 9 ods. 2 Trestného poriadku by bol vo veci konajúci súd povinný podľa § 9 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku zastaviť trestné stíhanie obžalovanej vo veci vedenej pod sp. zn. 3 To 94/2015.

Navrhovateľ po odcitovaní čl. 4 ods. 1 protokolu, čl. 40 ods. 5 a 6 listiny, čl. 50 ods. 5 a 6 ústavy, § 8 a § 122 ods. 10 a 13 Trestného zákona, § 9 ods. 1 písm. e) a ods. 2 a § 10 ods. 16 Trestného poriadku odôvodnil svoj návrh takto:

Navrhovateľ v prvom rade zdôrazňuje, že čl. 4 ods. 1 protokolu, čl. 40 ods. 5 listiny a čl. 50 ods. 5 ústavy obsahujú zásadu ne bis in idem, ktorá obsahuje nielen zákaz odsúdiť niekoho za ten istý trestný čin (čl. 4 ods. 1 protokolu), resp. za čin, za ktorý bol už právoplatne odsúdený (čl. 40 ods. 5 listiny a čl. 50 ods. 5 ústavy), ale obsahuje aj zákaz stíhať tú istú osobu za ten istý trestný čin (čl. 4 ods. 1 protokolu), resp. za čin, za ktorý bol už právoplatne odsúdený (čl. 40 ods. 5 listiny a čl. 50 ods. 5 ústavy). To znamená, že uvedená zásada obsahuje aj zákaz viesť vôbec trestné stíhanie, teda zakotvuje neprípustnosť trestného stíhania.

Podľa navrhovateľa je táto zásada priamo premietnutá aj do § 9 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku, v ktorom sa používa odlišne od čl. 4 ods. 1 protokolu, resp. od čl. 40 ods. 5 listiny a čl. 50 ods. 5 ústavy pojem „skutok“.

Podľa názoru navrhovateľa je dôležité zodpovedať otázku, či pojem „čin“ v čl. 4 ods. 1 protokolu, resp. „čin“ v zmysle čl. 40 ods. 5 listiny a čl. 50 ods. 5 ústavy, sa má vykladať obsahovo odlišne od pojmu „skutok“ v § 9 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku, alebo majú obsahovo totožný význam. Navrhovateľ v tejto súvislosti zastáva názor, podľa ktorého pojem „čin“ v čl. 4 ods. 1 protokolu, v čl. 40 ods. 5 listiny a v čl. 50 ods. 5 ústavy má obsahovo totožný význam ako pojem „skutok“ v § 9 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku.

Navrhovateľ uvádza, že pri odpovedi na túto otázku vychádzal „predovšetkým z ustanovenia § 15 zákona č. 400/2015 Z. z. (predtým § 2 zákona č. 1/1993 Z. z.), v zmysle ktorého zverejnený text právneho predpisu znamená nevyvrátiteľnú fikciu o znalosti právneho

predpisu. Keďže obsah normy správania sa v zásade zverejňuje najmä v jazykovej forme, keďže jazyk je primárnym dorozumievacím prostriedkom medzi ľuďmi, pri výklade obsahu právnej normy je nevyhnutné použiť primárne základné metódy výkladu, ktorými sú podľa právnej teórie jazykový výklad (viď aj § 3 zákona č. 400/2015 Z. z.) a systematický výklad. Až následne prichádza do úvahy použitie iných metód výkladu právnej normy. V tejto súvislosti krajský súd poukazuje na ustanovenia § 2, 3, 4 zákona č. 400/2015, ktoré boli do právneho poriadku Slovenskej republiky začlenené s účinnosťou až od 1. 1. 2016. Hoci ide o všeobecne záväzné pravidlá, začlenené do platného a účinného právneho poriadku ako pravidlá normotvorby, niet zrejme pochýb o tom, že ide zároveň aj o pravidlá výkladu právnych noriem. Taktiež niet však zrejme pochýb o tom, že uvedené a v súčasnosti už aj právne záväzné ustanovenia obsahujú usmernenia, ktoré je možné považovať za základné atribúty právneho štátu, z ktorého dôvodu je potrebné považovať tieto výkladové pravidlá za záväzné podľa základných princípov právneho štátu aj pred účinnosťou uvedených ustanovení.“

Pri odpovedi na otázku, či existuje obsahový rozdiel medzi pojmom „čin“ používaným v ustanoveniach Trestného zákona, v čl. 4 ods. 1 protokolu, v čl. 40 ods. 5 listiny a v čl. 50 ods. 5 ústavy a pojmom „skutok“ používaným v § 9 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku, navrhovateľ poukazuje aj na to, že «podľa jazykového výkladu (gramatického výkladu podľa pravidiel slovenského pravopisu) sú slová „čin“ a „skutok“ považované za synonymá, teda za rôzne znejúce slová s rovnakým obsahom. Tento záver potvrdzuje aj znenie ustanovenia § 122 ods. 13 Trestného zákona, ktoré používa pojem „skutok“». S poukazom na už uvedené závery navrhovateľ zastáva názor, že odpoveď na nastolenú otázku musí znieť tak, že «obsah pojmu „skutok“ v ustanovení § 9 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku musí byť totožný s obsahom pojmu „čin“ a „skutok“, použitom v Trestnom zákone, ako aj s pojmom „čin“ v čl. 4 ods. 1 Protokolu, v čl. 40 ods. 5 Listiny a v čl. 50 ods. 5 Ústavy. Uvedenému záveru zodpovedá aj znenie ustanovenia § 41 ods. 3 Trestného zákona, podľa ktorého v prípade trestného sťaženia za ďalší čiastkový útok je nevyhnutné zrušiť už právoplatný odsudzujúci rozsudok aj v časti o vine, týkajúci sa iných čiastkových útokov toho istého trestného činu. Ak by vyššie uvedený výklad nebol správny, vyvstáva otázka zmyslu a účelu ustanovenia § 41 ods. 3 Trestného zákona.»

S poukazom na uvedené dôvody podľa názoru navrhovateľa § 9 ods. 2 Trestného poriadku umožňuje v rozpore so zásadou *ne bis in idem* zakotvenou v čl. 4 ods. 1 protokolu, v čl. 40 ods. 5 listiny a v čl. 50 ods. 5 ústavy a premietnutou do § 9 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku trestne sťažovať páchateľa pokračovacieho trestného činu za konanie, ktoré je podľa § 122 ods. 10 Trestného zákona nedielnou súčasťou „činu“ („skutku“), o ktorom bolo už predtým právoplatne rozhodnuté.

Pre riešenie uvedených otázok nie je podľa navrhovateľa právne významné ani znenie § 10 ods. 16 Trestného poriadku, keďže uvedené ustanovenie v rozpore so zásadou jednotného výkladu obsahu právnych pojmov (pozri § 3 ods. 3 zákona č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, najmä druhú a tretiu vetu) definuje pojem „skutok“ pokračovacieho trestného činu inak, ako vyplýva jeho obsah z § 9 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku a z § 8 a § 122 ods. 10 a 13 Trestného zákona.

Navrhovateľ uvádza, že z uvedených dôvodov sa nemôže stotožniť ani s právnymi závermi uvedenými v náleze Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. Pl. ÚS 6/03 z 9. júla 2003 (ďalej len „nálezh Ústavného súdu Českej republiky“), „podľa ktorých právnych názorov nastolený dualizmus medzi procesnou a hmotnou právnou úpravou z dôvodu procesnej ekonomie by mal

byť v súlade s čl. 4 ods. 1 Protokolu a čl. 40 ods. 5 Listiny“. Navrhovateľ sa nestotožňuje so správnosťou názoru uvedeného v tomto náleze, podľa ktorého „nastolený dualizmus v záujme posilnenia vynútiteľnosti práva a zvýraznenia zásady rýchleho trestného stíhania nemôže byť na ujmu ústavne garantovaných práv a slobôd“. Navrhovateľ ako príklad uvádza prípad, „keď nové čiastkové útoky spolu s tými, za ktoré bol páchatel' už odsúdený, môžu v jednote skutku viesť k prísnejšej kvalifikácii. Aj prakticky môže nastať prípad, keď páchatel' v pôvodnom trestnom stíhaní pre majetkový trestný čin nerozporoval napríklad výšku škody uvedenú v pôvodnej obžalobe len z dôvodu legitímneho očakávania priaznivejšieho odsúdenia na základe dohody o vine a treste, resp. na základe vyhlásenia o vine. V trestnom stíhaní páchatel'a najmä v prípadoch majetkových trestných činov na základe ustanovenia § 9 ods. 2 Trestného poriadku však môže byť z hľadiska trestnoprávných následkov práve rozhodné napríklad aj jedno euro, keďže kvalifikačným momentom je výška spôsobenej škody, sčítanej z jednotlivých čiastkových útokov. Napríklad pri trestnom čine krádeže podľa § 212 Trestného zákona môže aj jedno euro rozhodovať o tom, či páchatel'ovi s poukazom na ustanovenie § 125 ods. 1 Trestného zákona hrozí trest odňatia slobody na šesť mesiacov až tri roky (prečin podľa § 212 ods. 3 písm. a/ Trestného zákona) alebo na tri roky až desať rokov (zločin podľa § 212 ods. 4 písm. a/ Trestného zákona) alebo na desať až pätnásť rokov (obzvlášť závažný zločin podľa § 212 ods. 5 písm. a/ Trestného zákona). S poukazom na ustanovenie § 41 ods. 3, najmä druhá veta, Trestného zákona páchatel' už nemôže namietat' správnosť skutkových záverov, ktoré prípadne mohol úspešne namietat' v pôvodnom konaní, ak by nepristúpil k dohode o vine a treste, alebo by neurobil vyhlásenie o vine, čo sa krajskému súdu javí ako rozporné s právom obvineného na obhajobu podľa čl. 6 ods. 1, 3 Dohovoru a § 34 ods. 1 Trestného poriadku, keďže páchatel' už nemá zákonnú možnosť obhajovať sa vo vzťahu ku skutkovým okolnostiam, za ktoré bol pôvodne odsúdený a ktoré skutkové okolnosti tvoria spolu s čiastkovými útokmi, pre ktoré je trestne stíhaný na základe ustanovenia § 9 ods. 2 Trestného poriadku, jednotu skutku pokračovacieho trestného činu.“.

Navrhovateľ sa tiež nestotožňuje ani s názorom vyjadreným v rozsudku najvyššieho súdu, podľa ktorého § 41 ods. 3 Trestného zákona by mal predstavovať mimoriadny opravný prostriedok na prípady, keď dodatočne vyjde najavo spáchanie ďalších čiastkových útokov pokračovacieho trestného činu, pre ktorý bol páchatel' už právoplatne odsúdený. Podľa názoru navrhovateľ'a § 41 ods. 3 Trestného zákona aj v spojení s § 9 ods. 2 Trestného poriadku „nie je možné považovať za uplatnenie mimoriadnych opravných prostriedkov v zmysle druhej vety čl. 50 ods. 5 Ústavy, nakoľko uvedené zákonné ustanovenia nie sú systematicky zaradené medzi výslovnú osobitnú úpravu mimoriadnych opravných prostriedkov v Trestnom poriadku podľa ôsmej hlavy tretej časti, na ktorú úpravu výslovne odkazuje ustanovenie čl. 50 ods. 5 Ústavy (formálna stránka), osobitosť ktorej právnej úpravy vyplýva z požiadavky zásadnej nemennosti právoplatných súdnych rozhodnutí v právnom štáte. V zmysle právnej teórie obsah uvedených ustanovení nespĺňa ani obsahovú podmienku pre začatie konania o opravnom prostriedku, ako takom, proti súdnemu rozhodnutiu, keďže uvedené ustanovenia nezakotvujú nevyhnutnosť podania samotného opravného prostriedku proti rozhodnutiu súdu, ako právnej skutočnosti, na základe ktorej je podľa zásad právneho štátu možné pristúpiť k preskúvaniu vydaného súdneho rozhodnutia.“. Nie zanedbateľnou okolnosťou v neprospech uvedeného záveru je podľa navrhovateľ'a skutočnosť, že trestné stíhanie podľa § 9 ods. 2 Trestného poriadku až do právoplatnosti výroku o vine prebieha bez toho, aby pôvodné právoplatné rozhodnutie súdu o vine páchatel'a bolo právoplatne zrušené, v dôsledku čoho dochádza k

obchádzaniu zákazu uvedeného v čl. 4 ods. 1 protokolu, čl. 40 ods. 5 listiny a čl. 50 ods. 5 ústavy (trestne) stíhať páchatel'a.

Navrhovateľ považuje za potrebné tiež dodať, že názory najvyššieho súdu vyslovené v jeho rozhodnutí sa mu javia ako rozporné, keď „na jednej strane najvyšší súd vyslovil právny názor, podľa ktorého je uloženie spoločného trestu podľa § 41 ods. 3 Trestného zákona (vrátane zásahu do výroku o vine čiastkového útoku vyhlásením odsudzujúceho rozsudku súdom prvého stupňa s nadobudnutím právoplatnosti, zrušením tohto výroku) vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozsudku uvedenému v prvej vete tohto ustanovenia, sui generis (svojho druhu) – osobitným druhom obnovy konania, pri ktorom je novou skutočnosťou zodpovedajúcou ustanoveniu § 394 ods. 1 Trestného poriadku (podmienky obnovy konania) spáchanie ďalšieho čiastkového útoku toho istého pokračovacieho trestného činu. Na strane druhej v tom istom rozhodnutí vyslovil právny názor, podľa ktorého ak súd u totožnej osoby rozhodujúci o čiastkovom útoku pokračovacieho trestného činu po tom, čo o inom čiastkovom útoku takéhoto činu bolo v predchádzajúcom konaní rozhodnuté a odsúdenie je už zahladené, nie je táto skutočnosť dôvodom na zastavenie trestného stíhania podľa § 9 ods. 1 písm. e/ Trestného poriadku, avšak pri nemožnosti ukladania spoločného trestu podľa § 41 ods. 3 Trestného zákona, ktoré je kvázi (akoby) mimoriadnym opravným prostriedkom pre zrušenie predtým právoplatného rozhodnutia o tom istom skutku (čiastkové útoky), pre prípad uznania viny a ukladania trestu súd uloží trest samostatný (teda ďalší trest), pričom sa tak neuplatní bonus, prípadne malus ukladania jedného trestu za viac čiastkových útokov pokračovacieho trestného činu, čo bude vecou individuálneho posúdenia.“

V tejto súvislosti navrhovateľ dáva do pozornosti aj to, že ak by sa vychádzalo z právneho názoru najvyššieho súdu, ktorý vyslovil vo svojom rozsudku, teda že uloženie spoločného trestu podľa § 41 ods. 3 Trestného zákona je vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozsudku uvedenému v prvej vete tohto ustanovenia, sui generis (svojho druhu) – osobitným druhom obnovy konania, resp. kvázi (akoby) mimoriadnym opravným prostriedkom pre zrušenie predtým právoplatného rozhodnutia o tom istom skutku (čiastkové útoky), tak v prípade, že o inom čiastkovom útoku pokračovacieho trestného činu bolo v predchádzajúcom konaní rozhodnuté a odsúdenie je už zahladené, bolo by vylúčené využitie takéhoto sui generis mimoriadneho opravného prostriedku, keďže aj podľa názoru najvyššieho súdu je v takomto prípade už ukládanie spoločného trestu podľa § 41 ods. 3 Trestného zákona vylúčené. Podľa navrhovateľa preto pri nemožnosti ukladania spoločného trestu podľa § 41 ods. 3 Trestného zákona nemôže ísť o osobitný druh obnovy konania či o kvázi (akoby) mimoriadny opravný prostriedok, keďže v takom prípade k zrušeniu skoršieho právoplatného rozhodnutia o tom istom skutku (čiastkové útoky) vôbec nemôže dôjsť.

Podľa názoru navrhovateľa «aj vyššie uvedený čiastkový záver najvyššieho súdu, podľa ktorého v prípade trestného stíhania páchatel'a za ďalší čiastkový útok pokračovacieho trestného činu, uznania viny a uloženia samostatného trestu (teda ďalšieho trestu) za čiastkový útok pokračovacieho trestného činu, teda za konanie, ktoré je v zmysle § 122 ods. 10 Trestného zákona nedielnou súčasťou „činu“ („skutku“), o ktorom sa už skoršie stíhanie (pre ten istý skutok) skončilo právoplatným odsudzujúcim rozsudkom súdu, pričom odsúdenie je zahladené a nebolo v predpísanom konaní (v konaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch podľa ôsmej hlavy tretej časti Trestného poriadku) zrušené, odôvodňuje právny záver, že ustanovenie § 9 ods. 2 Trestného poriadku je v rozpore s ustanoveniami čl. 4 ods. 1 Protokolu, čl. 40 ods. 5 Listiny a čl. 50 ods. 5 Ústavy. Ustanovenie § 9 ods. 2 Trestného poriadku totiž v rozpore so zásadou „ne bis in idem“ zakotvenou v citovaných ustanoveniach a premietnutou do

ustanovenia § 9 ods. 1 písm. e/ Trestného poriadku, umožňuje nielen trestne stíhať páchatel'a pokračovacieho trestného činu za konanie, ktoré je v zmysle § 122 ods. 10 Trestného zákona nedielnou súčasťou „činu“ („skutku“), o ktorom bolo už predtým právoplatne rozhodnuté, ale navyše podľa právneho názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vysloveného v rozsudku..., umožňuje dokonca aj pri zahľadení skoršieho odsúdenia a pri nemožnosti ukladania spoločného trestu podľa § 41 ods. 3 Trestného zákona uložiť za ďalší čiastkový útok toho istého pokračovacieho trestného činu samostatný trest, teda ďalší a v poradí už druhý trest.».

Skutočnosť, že trestné stíhanie podľa § 9 ods. 2 Trestného poriadku prebieha až do právoplatnosti výroku o vine bez toho, aby pôvodné právoplatné rozhodnutie súdu o vine páchatel'a bolo právoplatne zrušené a dokonca sa páchatel'ovi ukladá aj ďalší samostatný trest za ďalší čiastkový útok toho istého pokračovacieho trestného činu bez toho, aby pôvodné právoplatné rozhodnutie súdu o vine páchatel'a týkajúce sa toho istého pokračovacieho trestného činu bolo právoplatne zrušené (vzhľadom na nemožnosť aplikácie § 41 ods. 3 Trestného zákona v posudzovanom prípade, pozn.), je potrebné podľa názoru navrhovateľ'a považovať za obchádzanie zákazu opakovaného (trestného) stíhania páchatel'a v zmysle čl. 4 ods. 1 protokolu, čl. 40 ods. 5 listiny a čl. 50 ods. 5 ústavy.

Na základe uvedeného navrhovateľ navrhol vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil, že „ustanovenie § 9 ods. 2 Trestného poriadku nie je v súlade s čl. 4 ods. 1 Protokolu, s čl. 40 ods. 5 Listiny a s čl. 50 ods. 5 Ústavy“.

Pre prípad, že by ústavný súd zistil nesúlad „aj ďalších ustanovení“ s označenými referenčnými normami, navrhovateľ navrhol „postupovať podľa § 40 zákona č. 38/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov“.

II. Priebeh konania

Ústavný súd návrh navrhovateľ na začatie konania o súlade právnych predpisov predbežne prerokoval a dospel k záveru o splnení predpokladov ustanovených v ústave a v zákone Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na meritórne prerokovanie veci, a preto uznesením č. k. PL. ÚS 9/2017-12 z 24. mája 2017 prijal návrh navrhovateľ'a na ďalšie konanie.

Podľa § 39 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde si následne vyžiadal stanovisko k návrhu navrhovateľ'a na začatie konania o súlade právnych predpisov od Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej aj „národná rada“), vlády Slovenskej republiky (ďalej aj „vláda“) a generálneho prokurátora.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k návrhu na začatie konania ako účastník konania („ten, proti ktorému návrh smeruje“ podľa § 21 ods. 1 zákona o ústavnom súde), vyjadrila národná rada v stanovisku č. PREDS-490/2017 zo 4. októbra 2017 doručenom ústavnému súdu 10. októbra 2017, v ktorom zároveň oznámila, že netrvá na ústnom pojednávaní v danej veci.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k návrhu na začatie konania ako vedľajší účastník vyjadrila vláda, zastúpená Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, vo svojom stanovisku č. 46732/2017/120 zo 6. júla 2017 doručenom ústavnému súdu 17. júla 2017, pričom navrhla, aby ústavný súd návrhu nevyhovel, a zároveň ústavnému súdu oznámila, že súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania v danej veci.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k návrhu na začatie konania vyjadril taktiež generálny prokurátor v stanovisku č. 1 GÚp 17/18/1000-14 z 2. mája 2018 doručenom ústavnému súdu 4. mája 2018.

Na základe výzvy ústavného súdu navrhovateľ podaním doručeným ústavnému súdu 17. júla 2018 oznámil, že súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania vo veci.

Listom z 2. augusta 2018, ktorý bol ústavnému súdu doručený 7. augusta 2018, sa navrhovateľ vyjadril k stanovisku národnej rady č. PREDS-490/2017 zo 4. októbra 2017, k stanovisku vlády, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, č. 46732/2017/120 zo 6. júla 2017, ako aj k stanovisku generálneho prokurátora č. 1 GÚp 17/18/1000-14 z 2. mája 2018.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti návrhu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Stanoviská národnej rady, vlády a generálneho prokurátora a vyjadrenie navrhovateľa

III.1 Stanovisko Národnej rady Slovenskej republiky

Národná rada k návrhu na začatie konania o súlade napadnutého § 9 ods. 2 Trestného poriadku s označenými článkami ústavy, listiny a protokolu vo svojom stanovisku zo 4. októbra 2017 v podstatnom uviedla:

«Zásada ne bis in idem je najčastejšie spájaná s trestným právom. Podstata zásady je v tom, že o jednej veci vo vzťahu k jednej osobe môže byť vedené konanie a finálne rozhodnuté iba jedenkrát. Dôsledkom právoplatného rozhodnutia vo veci a prejavom zásady ne bis in idem je potom vznik tzv. prekážky veci rozhodnutej alebo rei iudicatae. Táto zásada je jedna zo základných trestných zásad obsiahnutých v čl. 40 ods. 5 Listiny základných práv a slobôd, v zmysle ktorej „Nikoho nemožno trestne stíhať za čin, pre ktorý bol už právoplatne odsúdený alebo oslobodený spod obžaloby.“, Vzhľadom na to, že táto zásada je chápaná ako jedna z požiadaviek, ktorá svojou povahou spadá do oblasti ľudských práv, je zakotvená aj vo viacerých medzinárodných zmluvách. V zmysle čl. 4 ods. 1 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd: „Nikoho nemožno stíhať alebo potrestať v trestnom konaní podliehajúcim právomoci toho istého štátu za trestný čin, za ktorý už bol oslobodený alebo odsúdený konečným rozsudkom podľa zákona a trestného poriadku tohto štátu. Na úrovni európskeho práva následne tento princíp zakotvuje Listina základných práv Európskej únie, a to vo svojom čl. 50, podľa ktorej „nikto nesmie byť stíhaný alebo odsúdený v trestnom konaní za čin, za ktorý už bol v Únii odsúdený, alebo z ktorého bol oslobodený konečným trestným rozsudkom podľa zákona“.

V úmysle jednoznačného pochopenia významu pojmov „čin“ a „trestný čin“ používaného v uvedenej medzinárodnej úprave, je možné vychádzať z rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie, ktorí v rámci svojej právnej argumentácie pri odôvodňovaní svojich rozhodnutí vyložili pravý zmysel uvedených pojmov. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) po prijatí protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd vyložil výraz „trestné konanie“ obsiahnutý v jeho čl. 4 s cieľom rozšíriť záruky podľa čl. 5 a 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd na sankcie verejnej moci označené ako správne sankcie. Pojmy trestná vec, trestné konanie, trestný čin a

potrestanie je podľa ESLP nutné vykladať autonómne, nezávisle na jeho význame vo vnútroštátnom práve. Jedine tak môže byť zaistená jednotná ochrana ľudských práv vo všetkých štátoch, ktoré ratifikovali Dohovor. V zásadnom rozsudku Engel a ďalší proti Nizozemsku zo dňa 8. 6. 1976 (sťažnosti č. 5100/71, 5101/71, 5102/71, 5354/72 a 5370/72) tento súd argumentoval, že ak by bolo ponechané na úvahe zmluvných strán Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktoré protiprávne konania budú považovať za trestné a ktoré „iba“ za správne delikty, stal by sa rozsah použitia Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd závislý na ich suverénnej vôli, čo by bolo podľa jeho názoru v rozpore s jeho predmetom a cieľom. V tomto rozsudku preto ESLP vymedzil kritéria, pomocou ktorých možno zistiť, či má určité konanie trestnoprávnu povahu v zmysle Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Týmito tromi kritériami sú: kvalifikácia protiprávneho konania vo vnútroštátnom práve, povaha protiprávneho konania a intenzita sankcie ukladaná páchateľovi.

1/ Prvé kritérium je kvalifikácia protiprávneho konania podľa vnútroštátneho práva, pokiaľ ide podľa vnútroštátneho práva o trestný čin, tak ide aj o trestný čin v zmysle Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Pokiaľ protiprávne konanie (čin) nie je podľa vnútroštátneho práva kvalifikovaný ako trestný čin, nasledujú zvyšné dve kritériá.

2/ Druhé kritérium sa týka povahy protiprávneho konania – teda, či daná norma, ktorá je aplikovaná (podľa ktorej je osoba postihovaná) je adresovaná všetkým osobám (trestná povaha) alebo len určitej špecifickej skupine osôb, ktoré majú špecifické postavenie (napríklad vojaci, sudcovia a podobne) – ak nie je daná všeobecnosť normy, možno trestnú povahu protiprávneho konania vyvodit' z tretieho kritéria.

3/ Tretie kritérium sa týka druhu a stupňa závažnosti sankcie – teda či účelom sankcie, ktorá je alebo môže byť uložená za spáchané protiprávne konanie je účel preventívno-represívny (trestná povaha) alebo či je účel čisto reparačnej povahy. Je bez významu (spravidla) výška uloženej sankcie v konkrétnom prípade, nakoľko podstatným je výška sankcie, ktorú bolo možné uložiť za spáchanie protiprávneho konania.

Pri otázke „totožnosti činu“ v súvislosti so zásadou *ne bis in idem*, v iných ako trestných veciach resp. pri strete trestnoprávnej úpravy s úpravou správneho práva Veľký senát Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Zolotukhin proti Rusku (sťažnosť č. 14939/03) rozhodol, že totožnosť činu pre účely posúdenia aplikovateľnosti článku 4 Protokolu č. 7 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je daná tam, kde je daná totožnosť alebo aspoň podstatná zhoda faktov (teda konanie páchateľa). Pozornosť by sa tak podľa neho mala zamerať na skutočnosť, či konkrétne relevantné skutkové okolnosti týkajúce sa toho istého obvineného sú neoddeliteľne spojené v čase a mieste. Zabezpečí sa tak najvyšší prijímaný štandard ochrany ľudských práv. Skutok je teda totožný vtedy, ak je založený na totožných alebo v podstate rovnakých skutočnostiach. Ide teda o súbor konkrétnych skutkových okolností zahrňujúcich rovnakého obvineného a nerozlučne spojených v čase a priestore, ktorých existencia musí byť preukázaná, aby mohlo dôjsť k odsúdeniu alebo začatiu trestného stíhania.

Zhodne sa postavil k definícii skutku aj Súdny dvor EÚ, ktorý vo veci Esbroeck (C-436 z roku 2006) zo dňa 9. 3. 2006, ktorý sa (v rámci trestnoprávnej úpravy) zaoberal otázkou pojmu „ten istý čin“ v zmysle čl. 54 Dohovoru, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda, a ktorý znie „Osoba právoplatne odsúdená jednou zo zmluvných strán nesmie byť pre ten istý čin stíhaná inou zmluvnou stranou, a to za predpokladu, že v prípade odsúdenia bol trest už odpykaný alebo sa práve odpykáva alebo podľa práva štátu, v ktorom bol rozsudok vynesený, už nemôže

byť vykonaný.“ Európsky súdny dvor v rozsudku vo veci Van Esbroeck C-436/04 dospel k záveru, že relevantným kritériom na účely uplatnenia uvedeného článku je kritérium totožnosti skutkovej podstaty činu chápanej ako existencia súboru skutkov, ktoré sú vzájomne neoddeliteľne spojené. Konečné posúdenie zhodnosti skutkovej podstaty činu prináleží príslušným vnútroštátnym orgánom, ktoré musia určiť, či predmetná skutková podstata činu predstavuje súbor skutkov, ktoré sú nerozlučiteľne spojené v čase, v priestore, ako aj z hľadiska svojho predmetu. Z toho vyplýva, že trestné činy spočívajúce vo vývoze a v dovoze tých istých omamných látok, ktoré sú trestne stíhané v rôznych zmluvných štátoch, sa v zásade považujú za „ten istý čin“ v zmysle uvedeného článku 54 (Dohovoru, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda, pozn.) pričom konečné posúdenie v tomto zmysle prináleží príslušným vnútroštátnym orgánom.

Aj napriek tomu, že spomínaná európska judikatúra neobsahuje jednoznačnú definíciu pojmu „čin“, v spomínaných rozhodnutiach je možné badať veľkú mieru konzistencie skutkovej a právnej argumentácie vo vzťahu k podstate uvedeného pojmu, vďaka čomu je možné dospieť k jednoznačnému poznaniu jeho významu. Pojmom „čin“ možno rozumieť súbor relevantných skutkových okolností ktoré sú vzájomne spojené. Je ním teda aj konanie, ktoré je spôsobilé naplniť skutkovú podstatu trestného činu, konanie ktoré má síce znaky trestného činu, ale nie je trestným činom, alebo ide o konanie ktoré je možné postihnúť v správnom konaní. Pod pojmom „trestný čin“ možno rozumieť protiprávne konanie, ktoré je podľa vnútroštátneho práva považované za trestný čin. V danom prípade ide zároveň aj o trestný čin v zmysle Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Zároveň je potrebné uviesť, že pod pojmom „trestný čin“ možno rozumieť aj napríklad priestupky, správne delikty, či disciplinárne previnenia (v zmysle Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, pozn.).

Zásada „ne bis in idem“ spadajúca do oblasti ľudských práv, je zakotvená aj v čl. 50 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky, pričom znenie prvej vety bolo prebraté z čl. 40 ods. 5 Listiny základných práv a slobôd, kde je rovnako použitý pojem „čin“. Použitie pojmu „čin“ a nie „trestný čin“ v čl. 50 ods. 5 Ústave Slovenskej republiky má svoje opodstatnenie, a to z významového hľadiska, kde uvedený pojem je nutné chápať v jeho širšom zmysle. Ústavná úprava neprípustnosti trestného stíhania upravená v tomto článku sa totiž nevzťahuje iba na prípady opakovaného trestného stíhania páchatel'a za trestný čin (za ktorý už bol právoplatne odsúdený) ale vzťahuje sa aj na prípady oslobodenia spod obžaloby, kde jedným z dôvodov môže byť rozhodnutie súdu, že skutok pre ktorý bola podaná obžaloba, nie je trestným činom. Jedine takto všeobecne koncipovaná úprava je preto spôsobilá pokryť všetky do úvahy pripadajúce okolnosti. Vo vzťahu úpravy Ústavy Slovenskej republiky k úprave pojmu „čin“ v medzinárodnej úprave možno jednoznačne konštatovať, že ide o významovo jednotný pojem.

Pri výklade a aplikácii právnych predpisov Slovenskej republiky je nepochybne potrebné vychádzať prvotne z ich doslovného znenia. Podľa nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 243/07 „Ako v prípade výkladu právneho predpisu, tak v prípade zmluvy rovnako platí, že jazykový výklad predstavuje prvotné priblíženie sa k aplikovanej právnej norme. Je východiskom na objasnenie a ujasnenie si jej obsahu, zmyslu a účelu.“

Možnosť odchýlenia sa od doslovného znenia nastáva, ak to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov. V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu možno uprednostniť výklad e ratione legis pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. Uvedeným postupom sa tak

možno dopracovať aj k jednoznačnému poznaniu významu namietaných ustanovení (pojmov), pričom definície niektorých pojmov vyplývajú priamo z trestnoprávnej úpravy.

Podľa § 8 Trestného zákona: „Trestný čin je protiprávny čin, ktorého znaky sú uvedené v tomto zákone, ak tento zákon neustanovuje inak.“ Trestný čin je súhrn subjektívnych a objektívnych okolností určujúcich trestnosť činu a tento tvorí obsah trestného činu. Je akousi právnou konštrukciou objektívne daného skutku vymedzeného (ako udalosť vonkajšieho sveta) v príslušnom akte orgánov činných v trestnom konaní.

Činom je akákoľvek aktivita človeka vyvolávajúca vo vonkajšom svete s prejavom jeho vôle právnou udalosť, ktorá je relevantná v trestnom práve. Podriadenie takého konania fyzickej osobe pod skutkovú podstatu trestného činu v konkrétnom zákonom ustanovení (subsumácia) podmieňuje trestnú zodpovednosť. Pojem „čin“ je treba interpretovať tak, že nezodpovedá pojmu hmotného trestného práva „trestný čin“, ale procesnému pojmu „skutok“.

Skutok z hľadiska trestného práva je prejav vôle vo vonkajšom svete, k cieľu zameraný pohyb alebo k cieľu zamerané zdržanie sa pohybu (čin človeka). Pre určenie, ktoré prejavy vôle navonok určitej osoby tvoria jeden skutok nestačí ich zameranie k určitému cieľu, ale je nutné konkretizovať cieľ, ktorý má ten účinok, že prejavy vôle k nemu zamerané tvoria jedno konanie. Skutkom sa teda rozumie súhrn opísaných okolností, a nie ich právne posúdenie. Skutok teda treba dôsledne opísať v tzv. skutkovej vete a skutok nemožno zamieňať s pojmom trestný čin v zmysle § 8 Trestného zákona. Každý trestný čin totiž musí byť skutkom, ale nie každý skutok je trestným činom. Na základe uvedeného možno konštatovať, že na účely podústavnej trestnoprávnej úpravy v Slovenskej republike je pojem „čin“ synonymický s pojmom „skutok“.

Na základe uvedeného, v súvislosti so zásadou *ne bis in idem*, a navrhovateľom namietaným rozporným výkladom pri pojmach „čin“ a „skutok“ je možné konštatovať, že ide o významovo jednotný pojem. V súvislosti s namietaným rozporným výkladom pojmu „čin“ resp. „skutok“ obsiahnutým v trestnoprávnej úprave Slovenskej republiky vo vzťahu k čl. 50 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a horeuvedenej medzinárodnej úprave tu je možné konštatovať, že ide o významovo jednotný pojem. Čo sa týka významu pojmu „čin“ a „trestný čin“, v rámci trestnoprávnej úpravy Slovenskej republiky, tu je možné badať prvok terminologickej nepresnosti, avšak uvedená „nepresnosť“ je v danom prípade opäť ošetrovaná nutnosťou širšieho výkladu článku 50 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky. Rovnako sa širší výklad vyžaduje aj vo vzťahu k medzinárodnej úprave, kde taktiež nie každý čin je trestným činom, keďže pri oslobodení spod obžaloby možno konštatovať, že čin (skutok), pre ktorý bolo vedené trestné konanie nie je trestným činom.

Prvou vetou čl. 50 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky sa kladie ústavný základ ochrany pred opakovaným potrestaním za trestný čin, ktorého sa páchatel dopustil, pokiaľ bol za tento čin už raz právoplatne odsúdený. Zároveň sa vytvára ústavný základ pre ochranu pred novým stíhaním každého, kto už raz bol súdom oslobodený spod obžaloby. Spoločným znakom ochrany je teda právoplatné odsúdenie za konkrétne skutky resp. začatie nového trestného stíhania vo veci, ktorá už bola v minulosti ukončená. Samozrejme ustanovenia o mimoriadnych opravných prostriedkoch tým nie sú dotknuté.

...

Zásada, že nikoho nemožno trestne stíhať za čin, za ktorý bol už právoplatne odsúdený alebo oslobodený spod obžaloby, je premietnutá aj do trestnoprávnej úpravy, konkrétne do § 2 ods. 8 Trestného poriadku, a je logicky zaradená medzi základné zásady trestného konania. Túto zásadu sú preto povinné dodržiavať tak orgány činné v trestnom konaní ako aj súd. V

zmysle uvedeného ustanovenia, tú istú osobu možno opätovne trestne stíhať pre ten istý skutok, pre ktorý už bola právoplatne odsúdená alebo oslobodená spod obžaloby, len vtedy, ak bolo také rozhodnutie zrušené mimoriadnym opravným prostriedkom. Aj keď sa v ustanovení § 2 ods. 8 uvádza len odsúdenie a oslobodenie spod obžaloby, t. j. rozhodnutie súdu, rovnako sa vzťahuje aj na iné meritórne rozhodnutia vo veci samej vo vzťahu ku konkrétnej osobe, ktoré môže vydať aj prokurátor v prípravnom konaní – zastavenie trestného stíhania, zmier a podmienenečné zastavenie trestného stíhania, vrátane podmienenečného zastavenia trestného stíhania spolupracujúceho obvineného, ak sa obvinený osvedčil. V danom prípade ide o dôvod neprípustnosti trestného stíhania podľa § 9 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku.

Za pokračovací trestný čin podľa § 122 ods. 10 Trestného zákona sa považuje, ak páchatel pokračoval v páchaní toho istého trestného činu. Pokračovanie v trestnej činnosti je taká činnosť, keď jednotlivé čiastkové skutky – čiastkové útoky naplňajú rovnakú skutkovú podstatu trestného činu. Čiže každý čiastkový útok pokračovacieho trestného činu možno samostatne považovať za trestný čin, aj napriek tomu, že v zmysle hmotnoprávnej úpravy sa trestnosť všetkých čiastkových útokov pokračovacieho trestného činu posudzuje ako jeden trestný čin. Avšak podmienka spoločného posudzovania sa použije iba v prípadoch, ak všetky čiastkové útoky toho istého páchatel'a spája objektívna súvislosť v čase, spôsobe ich páchania a v predmete útoku, ako aj subjektívna súvislosť, najmä jednotiaci zámer páchatel'a spáchať uvedený trestný čin; to neplatí vo vzťahu k čiastkovým útokom spáchaným mimo územia Slovenskej republiky.

V prípade čiastkových útokov pokračovacieho trestného činu nemôže byť vyšetrowanie a rozhodovanie o jednotlivých čiastkových útokoch pokračovacieho trestného činu vylúčené na samostatné konanie. Ak orgány činné v trestnom konaní alebo súd zistia, že sa o čiastkových útokoch pokračovacieho trestného činu vedú dve alebo viaceré trestné konania, spoja ich do jedného. Preto je nesmieme dôležité, aby rozhodnutie orgánov činných v trestnom konaní (resp. súdu) obsahovalo dostatočne jasný a zrozumiteľný popis všetkých čiastkových útokov pokračujúceho trestného činu, pre ktoré sa začalo a pre ktoré sa vedie trestné stíhanie. Nesprávnosť posúdenia čiastkových útokov už v uznesení o začatí trestného stíhania môže mať závažné procesné dôsledky, a preto je viac než dôležité, aby orgány činné v trestnom konaní kládli na správnosť vymedzenia stíhaného skutku veľký dôraz. Dôsledok nespojenia čiastkových útokov do spoločného konania je upravený v § 41 ods. 3 Trestného zákona, v zmysle ktorého, ak súd odsudzuje páchatel'a za ďalší čiastkový útok tvoriaci súčasť pokračovacieho trestného činu, za ktorého iný čiastkový útok bol súdom prvého stupňa vyhlásený odsudzujúci rozsudok, ktorý už nadobudol právoplatnosť, zruší v rozsudku skorší výrok o vine o pokračovacom trestnom čine a trestných činoch spáchaných s ním v jednočinnom súbehu, celý výrok o treste, ako aj ďalšie výroky, ktoré majú na uvedenom výroku o vine svoj podklad. Následne znovu rozhodne o vine za pokračovací trestný čin, vrátane nového čiastkového skutku (útoku) a takisto rozhodne o spoločnom treste za pokračovací trestný čin.

Podstatou spoločného konania a uloženia spoločného trestu v prípade pokračovacieho trestného činu je zefektívnenie trestného konania resp. zefektívnenie stíhania a odsúdenia páchatel'a pre trestné činy, ktoré vzájomne súvisia v čase, spôsobe ich páchania a v predmete útoku s jednotiacim zámerom páchatel'a spáchať uvedený trestný čin. Povinnosťou orgánov činných v trestnom konaní je postupovať tak, aby bol zistený skutkový stav veci, o ktorom nie sú dôvodné pochybnosti, a to v rozsahu nevyhnutnom na ich rozhodnutie. V rámci trestného konania orgány činné v trestnom konaní preto objasňujú okolnosti a vykonávajú dôkazy tak, aby umožnili súdu spravodlivé rozhodnutie. V priebehu trestného konania týkajúceho sa

pokračovacieho trestného činu, či už v rámci vyšetrovania alebo konania pred súdom, je potrebné (aj napriek hmotnoprávnemu vymedzeniu) k jednotlivým čiastkovým útokom pokračovacieho trestného činu pristupovať striktné individuálne, teda ako k samostatným trestným činom. Pri každom čiastkovom útoku je potrebné individuálne preukázať, že sa každý zo skutkov stal, že skutok je alebo nie je trestným činom, či skutok spáchal obžalovaný, či je trestné stíhanie prípustné. Môže však nastať situácia, že pri jednom alebo viacerých čiastkových útokoch sa orgánom činným v trestnom konaní nepodarí preukázať jednu z uvedených podmienok, čo vyústi do vydania rozhodnutia týkajúceho sa individuálneho skutku (čiastkového útoku). Napĺňa sa tak zmysel a účel trestného konania, ktorým je náležité zistenie a objasnenie skutkového stavu. V rámci konania sa tak rozsah skutkov, pre ktoré sa vedie trestné konanie môže rozširovať alebo zužovať, v závislosti od splnenia podmienok upravených v Trestnom poriadku vo vzťahu ku každému skutku (čiastkovému útoku) individuálne. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že každý čiastkový útok je v zmysle procesnoprávnej úpravy samostatný trestný čin, čiže protiprávny čin, ktorý dosahuje vysoký stupeň spoločenskej nebezpečnosti.

Priebeh trestného konania u pokračovacích trestných činov býva náročnejší a spravidla trvá dlhšie časové obdobie. V rámci toho časového obdobia môžu nastať okolnosti, ktoré majú zásadný vplyv na povahu skutku (čiastkového útoku) alebo na osobu páchatel'a. Rovnako môže dôjsť aj k vyneseniu rozsudku za pokračovací trestný čin, pričom až následne dôjde k odhaleniu ďalších čiastkových útokov páchatel'a toho istého pokračovacieho trestného činu. Ustanovenie § 9 ods. 2 Trestného poriadku sa vzťahuje na prípady, ak niektorý zo skutkov (čiastkových útokov) pokračovacieho trestného činu trpí vadou upravenou v § 9 ods. 1 Trestného poriadku, avšak vzhľadom na povahu trestného konania a jeho účel, ktorým je preukázanie viny (alebo nevinu), potrestanie páchatel'a a s tým spojená ochrana spoločnosti a štátu, je potrebné pri ostatných čiastkových útokoch pokračovať v trestnom konaní. Mohlo by sa totiž stať, že páchatel' bol odsúdený iba za nepatrnú časť skutku a časom by sa mohlo ukázať, že spáchal skutok v oveľa väčšom rozmere a so závažnejšími dôsledkami. Nepripustnosť ďalšieho potrestania páchatel'a by sa v tomto prípade dostala do rozporu so záujmom spoločnosti na spravodlivom potrestaní páchatel'ov trestných činov.

Podporne k uvedenému sa vyjadril v uznesení Pl. ÚS 6/03, z 9. 7. 2003, Ústavný súd Českej republiky, ktorý dospel k záveru, že: „Ak trestný poriadok umožňuje viesť pre zostávajúce čiastkové útoky pokračujúceho trestného činu samostatné konanie, v rámci ktorého je stíhaná osoba, ktorá už bola pre iné čiastkové útoky pokračujúceho trestného činu právoplatne odsúdená, nemožno v tom vidieť porušenie ústavných zákonov, za predpokladu, že i u týchto ostávajúcích útokov bude v ich súhrne splnená (aspoň v minimálnej miere) podmienka konkrétnej spoločenskej nebezpečnosti činu pre spoločnosť. Konkrétne spoločenská nebezpečnosť musí byť daná ako u čiastkových útokov, o ktorých bolo rozhodnuté, tak u čiastkových útokov, o ktorých má byť ďalej vedené trestné konanie. Za splnenia tohto predpokladu je uloženie spoločného trestu za pokračovanie v trestnom čine podľa Trestného zákona (umožnené § 11 ods. 2 Trestného poriadku Českej republiky) dostatočným zaistením spravodlivého procesu tak, aby v materiálnom zmysle nebola narušená ústavná zásada, že nikto nemôže byť trestne stíhaný za čin, pre ktorý už bol právoplatne odsúdený.“

Namietaná úprava § 9 ods. 2 Trestného poriadku dostatočne jasne v pojmoch poskytuje jednoznačnú úpravu okolností a podmienok, za ktorých je možné viesť pre zostávajúce čiastkové útoky pokračujúceho trestného činu samostatné konanie. Jednotlivé pojmy sú v rámci

restnoprávnej úpravy jednoznačne vyjadrené, zrozumiteľné a sú normatívne vymedzené v súlade s Čl. 49 Ústavy Slovenskej republiky. V súvislosti s namietaným rozporným výkladom pojmu „čin“ resp. „skutok“ obsiahnutého v restnoprávnej úprave Slovenskej republiky vo vzťahu k čl. 50 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a súvisiacej medzinárodnej úprave, tu je možné konštatovať významovú jednotu pojmov.

S poukazom na uvedené nemožno konštatovať, že § 9 ods. 2 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) je v rozpore s čl. 50 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky, s čl. 40 ods. 5 Listiny základných práv a slobôd a s čl. 4 ods. 1 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.»

III.2 Stanovisko vlády Slovenskej republiky

Vláda k návrhu na začatie konania o súlade napadnutého § 9 ods. 2 Trestného poriadku s označenými článkami ústavy, listiny a protokolu vo svojom stanovisku zo 6. júla 2017 v podstatnom uviedla:

«Hlavným argumentom navrhovateľa, o ktorý opiera vyššie uvedené tvrdenie o nesúlade ustanovenia § 9 ods. 2 TP s Ústavou SR, Listinou a Protokolom je, že v tomto kontexte ide o porušenie zásady ne bis in idem, t. j. nie dvakrát v tej istej veci.

V nadväznosti na vyššie uvedené úvodom konštatujeme, že vláda Slovenskej republiky, zastúpená Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky sa s uvedenou argumentáciou navrhovateľa nestotožňuje a napádané ustanovenie TP považuje za ústavne konformné s nasledovným odôvodnením.

Úvodom si dovoľíme poukázať na skutočnosť, že predmetný článok Ústavy SR, Listiny ako aj Protokolu pracujú s pojmom „čin“ a teda, že nikoho nemožno trestne stíhať za čin, za ktorý bol už právoplatne odsúdený alebo oslobodený spod obžaloby. Vo vzťahu k uvedenému pojmu „čin“ tak pod týmto treba chápať samotné konanie, delikt, útok na záujem chránený zákonom, ktorý je definovaný časom, miestom, spôsobom spáchania, osobou poškodeného a inými znakmi, ktoré tento pojem naplňajú.

V súvislosti so zásadou ne bis in idem, ktorá je premietnutá do § 9 ods. 1 písm. e) TZ v nasledovnom znení: „ak ide o osobu, proti ktorej sa skoršie stíhanie pre ten istý skutok skončilo právoplatným rozsudkom súdu alebo bolo právoplatne zastavené, podmienene zastavené a obvinený sa osvedčil alebo sa skončilo schválením zmieru a zastavením trestného stíhania, ak rozhodnutie nebolo v predpísanom konaní zrušené“ sa však pracuje s pojmom skutok.

Za skutok možno považovať len okolnosti skutkové a preto právne posúdenie skutku sa vymedzenia pojmu skutok netýka. Nie každý skutok je trestný čin, ale každý trestný čin je skutkom. Na základe uvedeného je preto zřejmé, že pojem skutok tak nemožno stotožňovať s pojmom trestný čin. V nadväznosti na uvedené tak ide o posúdenie totožnosti skutku, na ktoré nemá vplyv právna kvalifikácia skutku v zmysle jednotlivých ustanovení zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon (ďalej len „TZ“). Obdobne ako v prípade právnej kvalifikácie, ani eventuálne subsumovanie resp. nesubsumovanie konkrétneho konania páchatel'a pod čiastkový útok pokračovacieho trestného činu nebude spôsobilé mať vplyv na totožnosť tohto čiastkového útoku v zmysle zásady ne bis in idem, nakoľko sa jedná o kvalifikáciu konania.

Vo vzťahu k pokračovaciemu trestnému činu treba v prvom rade poukázať na skutočnosť, že ide o kvalifikačný pojem, nakoľko tento má vplyv na kvalifikáciu konania resp. jednotlivých konaní páchatel'a ako konkrétneho trestného činu. Uvedené má význam najmä vo vzťahu k majetkovým trestným činom, kedy sa škody spôsobené jednotlivými čiastkovými útokmi spočítavajú, pričom v dôsledku uvedeného páchatel' môže naplniť kvalifikovanú skutkovú

podstatu, ktorá odôvodňuje použitie vyššej trestnej sadzby, pričom súčasne na druhej strane ide aj o určitý benefit vo vzťahu k obvinenej resp. následne obžalovanej osobe, ktorej bola preukázaná vina a teda nadobudne postavenie odsúdeného, spočívajúci v uložení jedného trestu, namiesto viacerých samostatných trestov za každý samostatný útok.

V nadväznosti na uvedené je tak zrejmé, že v prípade ak by sme pripustili výklad navrhovateľa, uvedené by mohlo mať za následok, že v situácii kedy by bol páchatel' uznaný vinným a následne by bol odsúdený za dva skutky krádeže, pričom tieto by tvorili dva čiastkové útoky pokračovacieho trestného činu, nastali by účinky zahľadania (amnestia, zaplatenie peňažného trestu, osvedčenie sa v skúšobnej dobe a i.) a dodatočne by vyšli najavo ďalšie skutky, ktoré by mali byť posúdené ako čiastkové útoky pokračovacieho trestného činu, za uvedené ďalšie skutky by nebolo možné páchatel'a uznať vinným, nakoľko by v takomto prípade v zmysle výkladu navrhovateľa existovala prekážka rei iudicatae, a to aj napriek tomu, že sa o týchto ďalších čiastkových útokoch nikdy nerozhodlo.

Situácia popísaná v predchádzajúcom odseku by tak mala za následok negatívny dopad na práva poškodeného (nakoľko v prípade jednotlivých čiastkových útokov sa táto osoba môže líšiť) a to najmä vo vzťahu k jeho právu na prístup k spravodlivosti a právu na náhradu škody. Okrem uvedeného, vo vzťahu k prekážke rei iudicatae v súvislosti s neprípustnosťou trestného stíhania je potrebné pripomenúť, že táto sa viaže na osobu obvineného pre ten istý skutok (R 11/2010).

V zmysle § 10 ods. 16 TP „skutkom sa rozumie aj čiastkový útok pokračovacieho trestného činu, ak nie je výslovne ustanovené inak.“, pričom z uvedenej legálnej definície je tak zrejmé, že každý čiastkový útok sa bude v procesno-právnom zmysle považovať za samostatný skutok (R 26/2008). Uvedené implicitne vyplýva aj zo skutočnosti, že ak súd pri posudzovaní pokračovacieho trestného činu dospeje k záveru, že niektorý z čiastkových útokov, ktoré sa obžalovanému kladú za vinu, sa nestal, nie je postačujúce len vypustenie takéhoto čiastkového útoku zo skutku uvedeného v obžalobe, ale je potrebné aby v tejto časti rozhodol o oslobodení spod obžaloby z dôvodu, že sa predmetný čiastkový útok nestal (R 55/2013).

Ustanovenie § 9 ods. 2 TP upravuje situáciu, kedy sa dôvod neprípustnosti trestného stíhania v zmysle § 9 ods. 1 TP týka len niektorého z čiastkových útokov pokračovacieho trestného činu (t. j. nie všetkých samostatných čiastkových útokov) a v tejto súvislosti tak uvedené nebráni tomu, aby sa vo zvyšnej časti takého činu (t. j. vo vzťahu k tým čiastkovým útokom, na ktoré sa dôvody neprípustnosti trestného stíhania podľa § 9 ods. 1 TP nevzťahujú) viedlo trestné stíhanie. Pri pokračovacom trestnom čine sa § 9 ods. 1 písm. e) TP o neprípustnosti trestného stíhania týka procesno-právneho (§ 10 ods. 16 TP), nie hmotno-právneho ponímania skutku, čomu zodpovedá aj dikcia napádaného ustanovenia § 9 ods. 2 TP.

V zmysle § 122 ods. 10 TZ sa za pokračovací trestný čin považuje „ak páchatel' pokračoval v páchaní toho istého trestného činu. Trestnosť všetkých čiastkových útokov sa posudzuje ako jeden trestný čin, ak všetky čiastkové útoky toho istého páchatel'a spája objektívna súvislosť v čase, spôsobe ich páchania a v predmete útoku, ako aj subjektívna súvislosť, najmä jednotiaci zámer páchatel'a spáchať uvedený trestný čin; to neplatí vo vzťahu k čiastkovým útokom spáchaným mimo územia Slovenskej republiky“. Z citovaného je tak zrejmé, že už aj samotné hmotno-právne ustanovenie § 122 ods. 10 TZ definuje pokračovací trestný čin ako súhrn jednotlivých čiastkových útokov, činov, resp. konaní páchatel'a, medzi ktorými existuje určitá objektívna súvislosť. Nejedná sa teda o „čin“ v zmysle zásady ne bis in idem. Uvedený výklad podporuje taktiež návetie za bodkočiarkou, ktoré čiastkové útoky vylučuje z kvalifikácie skutkov ako pokračovacieho trestného činu.

Ustanovenia § 122 ods. 10, ako aj ods. 13 TZ sú definičnými ustanoveniami na účely kvalifikácie protiprávneho konania páchatel'a ako trestného činu, s prívlastkom pokračovací, na ktoré nadväzuje benefit spočívajúci v možnosti uloženia spoločného trestu. V nadväznosti na uvedené v tejto súvislosti dávame do pozornosti ustanovenie § 41 ods. 3 TZ, v zmysle ktorého: „Ak súd odsudzuje páchatel'a za ďalší čiastkový útok, ktorý tvorí súčasť pokračovacieho trestného činu, za ktorého iný čiastkový útok bol súdom prvého stupňa vyhlásený odsudzujúci rozsudok, ktorý už nadobudol právoplatnosť, zruší v rozsudku skorší výrok o vine o pokračovacom trestnom čine a trestných činoch spáchaných s ním v jednočinnom súbehu, celý výrok o treste, ako aj ďalšie výroky, ktoré majú v uvedenom výroku o vine svoj podklad. Súd pri viazanosti skutkovými zisteniami v zrušenom rozsudku znova rozhodne o vine za pokračovací trestný čin vrátane nového čiastkového útoku, prípadne za trestné činy spáchané s ním v jednočinnom súbehu, ako aj o spoločnom treste zo pokračovací trestný čin, ktorý nesmie byť miernejší než trest uložený skorším rozsudkom. Súd prípadne rozhodne tiež o nadväzujúcich výrokoch, ktoré majú podklad vo výroku o vine. Ak je ukladaný trest za viac trestných činov, ustanovenia odsekov 1 a 2, § 42 a § 43 sa použijú primerane.“ Uvedené je možné považovať za určitý benefit slovenského trestného práva po vzore súhrnného resp. úhrnného trestu, ktorý ani väčšina právnych systémov nepozná, preto je evidentné, že pojem „čin“ nemožno vnímať totožne s pojmom „trestný čin“ alebo „pokračovací trestný čin“.

...

Na základe vyššie uvedeného tak máme za to, že ustanovenia § 9 ods. 2 TP sú v súlade s čl. 50 ods. 5 Ústavy SR, s čl. 40 ods. 5 Listiny a s čl. 4 ods. 1 Protokolu a preto navrhujeme aby Ústavný súd SR rozhodol tak ako uvádzame v čl. II. tohto stanoviska a teda návrhu navrhovateľ'a nevyhovel.»

III.3 Stanovisko generálneho prokurátora Slovenskej republiky

Generálny prokurátor k návrhu na začatie konania o súlade napadnutého § 9 ods. 2 Trestného poriadku s označenými článkami ústavy, listiny a protokolu vo svojom stanovisku z 2. mája 2018 najprv vo všeobecnosti k zásade *ne bis in idem* v podstatnom uviedol:

«Zásada *ne bis in idem* (nie dvakrát o tom istom) patrí k základným zásadám akéhokoľvek právneho procesu, nie je však výnimočnou ani v oblasti hmotného práva, a to napríklad v podobe zásady zákazu dvakrát vymôcť dlžnú čiastku od dlžníka z tohto istého právneho dôvodu, či zásady zákazu dvojitého pričítania tej istej okolnosti (ustanovená napríklad v § 38 ods. 1 Trestného zákona). Historicky sa vyvinula tak, že sa aplikovala len vnútroštátne a výlučne v trestnom práve.

V trestnom práve zásada *ne bis in idem* (spolu so zákazom retroaktivity v neprospech páchatel'a a zákazom analógie v neprospech páchatel'a) stelesňuje základné požiadavky práva páchatel'a na spravodlivý proces. Ide o základné právo, ktoré zaručuje ochranu nielen pred opakovaným potrestaním za ten istý trestný čin, ale aj pred samotným novým trestným stíhaním. V slovenskom trestnom procesnom práve sa táto zásada prejavuje v prekážke „*res iudicate*“, t. j. prekážke veci rozhodnutej, ktorá primárne našla svoje vyjadrenie v § 9 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku.

Okrem toho, že formulácia zásady *ne bis in idem* v medzinárodných dokumentoch a vo vnútroštátnych predpisoch nie je jednotná, i jej aplikácia v právnej praxi vyvoláva neustále rozsiahle právne diskusie na vnútroštátnej i medzinárodnej úrovni. Ani prístup medzinárodných súdnych inštitúcií k tejto zásade nie je konzistentný a názorový pohľad na jej výklad a aplikáciu podlieha neustálemu vývoju.

Za účelom analýzy zásady ne bis in idem v trestnom práve je vhodné primárne zrekapitulovať jej právnu úpravu a základný prístup súdov k jej interpretácii a aplikácii.

...

Ustanovenie čl. 4 protokolu č. 7 bolo predmetom mnohých súdnych konaní pred Európskym súdom pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ktorý poskytol výklad jednotlivých aspektov zásady ne bis in idem. K jeho najzásadnejším rozhodnutiam patria:

a) Engel a ďalší proti Holandsku z 8. júna 1976, ktorým boli zadefinované kritériá zohľadňované pri posudzovaní „trestnoprávnej“ povahy deliktu. Ich cieľom je zistiť, či rozhodnutie, ktoré má predstavovať prekážku rozhodnutej veci (rozhodnutie o priestupku, inom správnom delikte, disciplinárnom previnení, o uložení pokuty a pod.) má trestnoprávny charakter, v kladnom prípade sa mu poskytuje ochrana prostredníctvom čl. 4 protokolu č. 7. Konkrétne sa skúma:

1. aká je klasifikácia deliktu vo vnútroštátnom práve. Platí pravidlo, že ak vnútroštátne právo považuje konanie za trestné, automaticky mu takýto charakter priznáva aj ESLP. Ak vnútroštátne právo ho nepovažuje za trestné (napr. priestupok), ESLP potom bez ohľadu na právo štátu sťažovateľa pristupuje k ďalším nasledujúcim kritériám, aby mohol posúdiť charakter konania a výsledné rozhodnutie. Zmyslom toho je, aby jednotlivé štáty neskrývali trestné veci pod administratívnu zásterku s cieľom uniknúť požiadavkám dohovoru.

2. povaha deliktu a

3. povaha a prísnosť sankcie, ktorá hrozí za protiprávny delikt.

b) Sergey Zolotukhin proti Rusku z 10. februára 2009, ktorým bola zjednotená dovtedajšia rozdielna štrasburská judikatúra k pojmu „idem“ (totožnosť skutku). Veľký senát ESLP sa priklonil k svojej tretej výkladovej línii ponímania totožnosti skutku, podľa ktorej stačí, aby konania boli totožné aspoň v podstatných rysoch, pričom právna kvalifikácia je bezpredmetná. Pod vymedzením skutku sa rozumejú skutkové okolnosti týkajúce sa toho istého obvineného, ktoré sú neoddeliteľne prepojené v čase a v priestore. Sekundárne sa Veľký senát ESLP venoval aj pojmu „bis“. Podstatou výkladu tohto pojmu je právna analýza, či išlo o dve konania, pretože ochrana zásady ne bis in idem sa aktivuje okamžikom začatia trestného stíhania voči konkrétnej osobe v prípade, ak predchádzajúce rozhodnutie nadobudlo účinky „rei iudicate“. Svoju argumentáciu rozdelil do troch podotázok:

1. či existoval v prejednávanej veci „konečný“ rozsudok (cieľom je zamedziť opakovanému trestnému stíhaniu, ak existovalo vo veci už právoplatné rozhodnutie, a to bez ohľadu na dostupnosť mimoriadnych opravných prostriedkov),

2. či bráni rozhodnutie, ktorým bol sťažovateľ zbavený viny vnútroštátnym orgánom aplikácii čl. 4 protokolu č. 7 a

3. či oslobodzujúce rozhodnutie zbavilo sťažovateľa postavenia obete podľa čl. 4 protokolu č. 7.

c) A B proti Nórsku z 15. novembri 2016, v ktorom Veľký senát ESLP zrekapituloval svoju judikatúru a svoje závery k otázkam totožnosti skutku, a to predovšetkým pri právnej konštrukcii trestného činu a správneho deliktu a v tejto súvislosti sformuloval tzv. test dostatočnej vecnej a časovej súvislosti.

ESLP sa doposiaľ najčastejšie vo svojich rozhodnutiach zaoberal aplikáciou zásady ne bis in idem vo vzťahu trestný čin a priestupok/správny delikt.

Podobne aj Európsky súdny dvor (ďalej len „ESD“) vo svojej bohatej judikatúre v konaní o predbežných otázkach poskytol svoj náhľad na zásadu ne bis in idem v európskom priestore. V nej sa zaoberal napríklad časovou pôsobnosťou čl. 54 Schengenského dohovoru, výkladom

rozhodnutí tvoriacich prekážku veci rozhodnutej, pojmom „ten istý čin“, ako aj výkladom podmienok, že „trest je vykonaný“, resp. „práve sa vykonáva“. K jeho zásadným rozhodnutiam patrí rozsudok vo veci C-617/10 (Akerberg Fransson z 26. februára 2013) určujúci smerovanie, ktorým sa majú riadiť vnútroštátne súdy pri aplikácii ne bis in idem, pričom ESD vychádzal z riešení, ktoré vypracoval ESLP. Nemožno opomenúť ani rozsudky vo veciach C-524/15 (Menci z 20. marca 2018) a C-537/16 (Garlsson Real Eslata a ďalší z 20. marca 2018), ktorými ESD akceptoval kumuláciu trestných stíhaní/sankcií a správnych stíhaní/sankcií, čiže obmedzenie zásady ne bis in idem za presne stanovených podmienok. Vnútroštátna úprava povoľujúca takúto kumuláciu musí vždy sledovať cieľ všeobecného záujmu (tu ochrana finančných záujmov Európskej únie a jej finančných trhov), stanoviť jasné a presné pravidlá, zabezpečiť vzájomnú koordináciu týchto konaní a obmedziť prísnosť sankcií vo vzťahu k závažnosti porušenia.

Aj Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sa vo svojich rozhodnutiach venoval problematike ne bis in idem akceptujúc závery štrasburskej judikatúry. V tejto súvislosti ústavný súd upozornil, že „uvedený oficiálny preklad čl. 4 ods. 1 protokolu č. 7... nie je presný, resp. je chybný. Ak sa porovná tento preklad s originálnym znením v anglickom jazyku a francúzskom jazyku, je nutné dospieť k záveru, že slovenský preklad používa nepresný pojem „trestný čin“. Podstatná je skutočnosť, že slovo „delikt“ (v anglickom znení „offence“ a vo francúzskom „infraction“ zamieňa slovenský preklad za slovné spojenie „trestný čin“ (v anglickom jazyku „criminal offence“ a vo francúzskom jazyku „infraction criminelle“). Za smerodajnú a určujúcu je však podľa názoru ústavného súdu potrebné považovať pôvodnú (originálnu) verziu v anglickom a francúzskom znení a na to nadväzujúcu skutočnosť, že anglickému termínu „offence“ a francúzskemu termínu „infraction“ v slovenčine zodpovedajú termíny „trestný čin“, „priestupok“, ale aj „disciplinárny delikt“ alebo „iný správny delikt...“ (nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 878/2014 z 11. júna 2015).»

Následne generálny prokurátor vo svojom podaní už konkrétne k zásade ne bis in idem pri pokračovanom trestnom čine v podstatnom uviedol:

«S účinnosťou od 1. januára 2006 bolo do Trestného poriadku zakotvené ustanovenie § 9 ods. 2, podľa ktorého, ak sa týka dôvod neprípustnosti trestného stíhania podľa § 9 ods. 1 len niektorého z čiastkových útokov pokračovacieho trestného činu, nebráni to, aby sa vo zvyšnej časti takého činu viedlo trestné stíhanie. Zároveň ustanovením § 10 ods. 16 Trestného poriadku bolo zakotvené, že skutkom sa rozumie aj čiastkový útok pokračovacieho trestného činu, ak nie je výslovne ustanovené inak, a v ustanovení § 41 ods. 3 Trestného zákona bolo upravené ukládanie spoločného trestu za ďalší čiastkový útok tvoriaci súčasť pokračovacieho trestného činu.

Stručne zhrnuté, rekonštruovaná trestnoprávna úprava dovolila oddelené prejednávanie jednotlivých čiastkových útokov jedného pokračovacieho trestného činu v rámci viacerých trestných konaní, pričom výsledkom všetkých konaní bolo nielen uloženie spoločného trestu, ale aj uznanie „spoločnej“ viny. Podstata celej právnej úpravy smerovala k tomu, aby bolo možné rozhodnúť o celom pokračovanom trestnom čine páchatel'a v prípade uznania viny jedným rozhodnutím, a to aj v prípadoch, ak sa o niektorých čiastkových útokoch daného trestného činu rozhodlo skorším rozhodnutím a tiež tomu, aby rozhodnutie o jednom čiastkovom útoku tohto jedného trestného činu nebránilo konaniu o iných čiastkových útokoch pokračovacieho trestného činu.

Rovnaká právna úprava stíhania a trestania čiastkových útokov pokračovacieho trestného činu bola s účinnosťou od 1. januára 2002 zakotvená v českom trestnom kódexe. Z dôvodovej

správy k novelizujúcej právnej norme vyplýva, že zmena právnej úpravy by mala umožniť rýchlejšie prejednanie a v niektorých prípadoch i vôbec skončenie konania o rozsiahlej trestnej činnosti páchanej množstvom čiastkových útokov tvoriacich vo svojom súhrne jeden trestný čin. Súdov dovtedy nemohli rozhodovať o niektorých čiastkových útokoch i napriek tomu, že o nich vykonali všetky potrebné dôkazy. Napríklad konaniu o obžalobe obvineného, ktorý bol obžalovaný z desiatok, ba v niekedy i stoviek podvodov, tvoriacich vo svojom súhrne jeden pokračovací trestný čin, bránila skutočnosť, že k objasňovaniu jedného takéhoto čiastkového činu súd nemohol vykonať výsluch jedného svedka. Navrhovaná právna zmena tak sledovala možnosť rozhodnúť o časti trestnej činnosti, ku ktorej boli vykonané všetky dôkazy a prejednať zvyšok trestnej činnosti v ďalšom konaní (prípravné konanie nevynímajúc).

V dôsledku tejto prevratnej procesnej úpravy bolo v Slovenskej republike po dobu takmer 18-tich rokov orgánmi činnými v trestnom konaní a súdmi rozhodované o čiastkových útokoch tohto pokračovacieho trestného činu v samostatných trestných konaniach. Účelom bolo nielen zrýchlenie a zhospodárnenie trestného konania, ale i ochrana práv poškodených osôb za súčasného naplnenia procesných záruk obvineného, ktorému bol v konečnom dôsledku ukladaný jeden spoločný trest.

Zo štatistických údajov Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky vyplýva, že ide o pomerne široko uplatňovaný inštitút.

...

Pre prijatie právneho záveru o ústavnosti/neústavnosti ustanovenia § 9 ods. 2 Trestného poriadku je nevyhnutné posúdiť základný aspekt zásady *ne bis in idem*, a to, či čiastkový útok pokračovacieho trestného činu má totožnú povahu s prejednávanej ďalším (v poradí druhým, tretím...) čiastkovým útokom pokračovacieho trestného činu. Posudzovanie znaku „idem“ sa týka právnej konštrukcie „trestný čin“ a „trestný čin“.

V kontexte s argumentmi navrhovateľa ohľadne výkladu jednotlivých základných pojmov slovenského trestného práva je nutné primárne vymedziť pojmy – skutok, čin a trestný čin.

1. Pojem „skutok“. Trestnoprávne predpisy napriek tomu, že používajú vo svojich ustanoveniach pojem skutok, explicitne ho nedefinujú. Jeho vymedzenie ponechávajú právnej teórii a súdnej praxi. Podľa nich podstatu skutku tvorí jednak konanie páchatel'a (prejavy páchatel'ovej vôle navonok) a jednak následok relevantný pre trestné právo, ktorý ním bol spôsobený. Medzi konaním a následkom musí platiť, že konanie je pre daný následok kauzálny, t. j. bez neho by k následku nemohlo dôjsť tým spôsobom, akým k nemu došlo.

Ľudské konanie je reťazcom jednotlivých telesných pohybov, či ich zdržania sa. Ide o kontinuálny sled konaní a opomenutí, ktoré je potrebné rozčleniť na zmysluplné časti z hľadiska trestného práva. Kritériá môžu byť rôzne – konanie, následok, motív, cieľ, počet pohybov, počet naplnených skutkových podstát trestných činov. Právna teória i prax dala prednosť konaniu smerujúcemu k následku, ak je pokryté zavinením. Z hľadiska jednoty skutku možno potom rozlišovať:

a) konanie v prirodzenom zmysle – ide o najmenšie čiastky, t. j. jednotlivé telesné pohyby, akými sú napr. úder, rana, kopnutie. Ide teda o jeden akt – jedno konanie, ktorým je prejavovaná vôľa, pričom následok môže byť jeden alebo i viac (výstrelom usmrtenie jednej osoby, resp. položením bomby zomrie viac osôb),

b) prirodzená jednota konania – ide o viac telesných pohybov, ktoré bezprostredne úzko súvisia v čase a priestore a sú vedené zjednocujúcou vôľou, pričom nezúčastnenej osobe sa javia ako jeden celok – dve konania s jedným následkom (napr. spôsobenie smrti viacerými údermi),

c) právna jednota konania (skutok de iure, z hľadiska skutkovej podstaty trestného činu) – ide o jednotu skutku pri čiastočnej identite viacerých konaní (napr. dve konania a dva následky, ak sa konania čiastočne prekrývajú – napr. hrozbou násilia donútenie ženy k suloži a k vydaniu peňaženky alebo ak sú inak samostatné skutky spojené, „zastrešené“ tretím trestným činom vyžadujúcim konanie po určitú dobu – opitý vodič úmyselne poškodí auto a pri úteku spôsobí smrť inej osobe, ide aj o jednotu skutku pri pokračovacom, hromadnom a trvácom trestnom čine a o jednotu celého vývoja trestnej činnosti od prípravy, cez pokus, i neúspešný, až k dokonaniu trestného činu.

Z uvedeného vyplýva, že v prvom rade je nevyhnutné posúdenie, či ide o jeden skutok z hľadiska trestného práva hmotného. Odpoveď na túto otázku neovplyvňuje len aplikáciu zásady *ne bis in idem*, ale ustálenie jednoty konania páchatel'a má ďalekosiahly význam aj pre inštitút premlčania trestného stíhania či pre ukladanie trestu, najmä použitie asperačnej zásady (§ 41 ods. 2 Trestného zákona) a pre uloženie spoločného trestu (§ 41 ods. 3 Trestného zákona).

Z procesného aspektu sa skutkom rozumie aj čiastkový útok pokračovacieho trestného činu, ak nie je výslovne ustanovené inak (§ 10 ods. 16 Trestného poriadku). Dôvodom pre toto procesné vymedzenie skutku, odlišného od jeho vnímania v trestnom práve hmotnom, bolo práve zavedenie inštitútu spoločného trestu podľa § 41 ods. 3 Trestného zákona.

2. Pojem „čin“. Trestný zákon nedefinuje ani pojem čin. Používa ho však v rôznych významoch, spravidla s prívlastkom „trestný“. Možno z toho usudzovať, že pojem čin nie je vždy totožný s pojmom trestný čin. Napríklad podľa § 122 ods. 11 Trestného zákona sa za hromadný trestný čin považuje jeho spáchanie viacerými činmi, ktoré samostatne ešte nie sú trestnými činmi. Trestnosť všetkých takých činov sa posudzuje spoločne. Činom sa chápu aj také činy, ktoré nie sú trestnými činmi, lebo ide o čin inak trestný.

Z uvedeného vyplýva, že ak zákonodarca mieni v ustanovení deklarovať, že právna situácia sa týka výlučne trestného činu, *expressis verbis* uvedie pojem „trestný čin“. Naopak, ak tomu tak nie je, možno odvodiť, že pojem čin vníma v širších súvislostiach. Príkladom je ustanovenie § 97 Trestného zákona zakotvujúcim účel sankcií a výchovných opatrení ukladaných mladistvým v snahe predchádzať páchaniu protiprávných činov (podobne aj ustanovenie o trestnom čine vojnového bezprávia podľa § 433 Trestného zákona).

3. Pojem „trestný čin“. Podľa § 8 Trestného zákona je trestným činom protiprávny čin, ktorého znaky sú uvedené v tomto zákone, ak tento zákon neustanovuje inak.

V slovenskej trestnoprávnej teórii aj praxi sa trestné činy z hľadiska času delia na trestné činy pokračovacie, trvacie, hromadné a opakujúce.

Za pokračovací trestný čin podľa § 122 ods. 10 Trestného zákona sa považuje, ak páchatel' pokračoval v páchaní toho istého trestného činu. Trestnosť všetkých čiastkových útokov sa posudzuje ako jeden trestný čin, ak všetky čiastkové útoky toho istého páchatel'a spája objektívna súvislosť v čase, spôsobe ich páchania a v predmete útoku, ako aj subjektívna súvislosť, najmä jednotiaci zámer páchatel'a spáchať uvedený trestný čin; to neplatí vo vzťahu k čiastkovým útokom spáchaným mimo územia Slovenskej republiky.

Uvedená právna úprava, ktorá vymedzuje pokračovací charakter trestnej činnosti, je daná historickým právnym vývojom. Ako je zrejmé i z právnej doktríny, pojem pokračovania v trestnom čine vypracovali už talianski stredovekí praktici a v 18. storočí túto teóriu prevzala nemecká náuka. V 19. storočí viaceré európske zákonodarstva (talianske, poľské, dánske, rumunské, grécke) včlenili pojem do svojich platných trestných kódexov. Dôvodom zavedenia inštitútu pokračovania do európskeho práva bola snaha vyhnúť sa prísnyim ustanoveniam o trestaní viacčinnej konkurencie, teda z pohľadu štátov dosiahnuť spravodlivé odsúdenie, t. j.

zmierniť drakonické pravidlo rímskeho práva *quod criminiae tot poena*, ktoré stanovovalo zásadu hmotnej kumulácie všetkých trestov. Následne sa medzi vedcami a zákonodarcami vyvinul dvojaký prístup: subjektívne a objektívne poňatie pokračujúceho trestného činu. Pokračujúci trestný čin (*infracion penále continuée*, *continuous offence*, *Fortgesetzte Handlung*, *reato continuato*) sa vyznačuje konaním pozostávajúcim z viac skutkov, ktoré napĺňajú všetky zákonné znaky toho istého trestného činu (alebo podobného trestného činu) a ktoré pokračujú po určitú dobu. Z relevantných údajov porovnávacieho práva platného v členských štátoch Rady Európy vyplýva, že až tridsať členských štátov má vo svojom právnom poriadku zakotvený inštitút pokračovacieho trestného činu. Okrem splnenia objektívnych (*actus reus*) aj subjektívnych (*mens rea*) znakov pokračovania je páchatel' pokračovacieho trestného činu vždy odsúdený k jednému trestu, ktorý je miernejší než trest kumulatívny, konsekutívny alebo úhrnný trest vyslovený v prípade spáchania niekoľkých trestných činov. ESLP skonštatoval, že pojem pokračujúceho trestného činu je bežne používaným legislatívnym a právnym riešením, ktoré nielenže umožňuje postih konkrétnych typov konaní, ale jeho cieľom je práve i použitie miernejších pravidiel pre stanovenie trestu.

Pokračovanie v trestnom čine je možné u väčšiny trestných činov (napríklad pri krádeži, podvode, vydieraní, lúpeži). Pokračovací trestný čin je typický tým, že k jednotlivým útokom na predmet chránený zákonom dochádza reálne v inom čase a spravidla aj na iných miestach.

Slovenská právna úprava, ktorá pripúšťa o každom čiastkovom útoku pokračovacieho trestného činu konať samostatne, plne rešpektuje judikatúru ESLP. Ako vyplýva z jeho viacerých rozhodnutí, dohovor nebráni opakovanému odsudzovaniu za konania prejavené pri určitom počte rôznych príležitostí, hoci ide vo svojej podstate o podobné konania. ESLP prezentuje, že nejde o opakované potrestanie za rovnaký čin, ak jednotlivé odsúdenia boli založené na síce opakovaných, avšak rôznych konaniach. Napríklad ESLP považoval za dva rozdielne, nie totožné, skutky neoprávneného podnikania v rôznych časových obdobiach. Podľa ESLP sa zásada *ne bis in idem* aktivuje pri tom istom skutkovom stave (*idem factum*), chápanom ako súbor konkrétnych, vzájomne nerozlučne prepojených/spojených okolností, bez ohľadu na jeho právnu kvalifikáciu (*idem crimen*) alebo chránený právny záujem.

I vo veci *Zolotukhin proti Rusku* ESLP zdôraznil, že čl. 4 protokolu č. 7 musí byť chápaný tak, že zakazuje stíhanie alebo súdne konanie pre druhý „trestný čin“, pokiaľ je založené na totožných alebo v podstate rovnakých skutočnostiach zahrňujúcich rovnakého obvineného a nerozlučne spojených v čase a priestore.

S prihliadnutím na judikatúru orgánov dohovoru k čl. 4 protokolu 7 ústavný súd tiež uvádza, že: „Podľa Európskej komisie pre ľudské práva (ďalej len „Komisia“) označený článok nemôže byť vykladaný tak, aby bránil opakovaným odsúdeniam za konania prejavené pri určitom počte rôznych príležitostí, aj keď sú tieto konania vo svojej podstate podobné (Raninen proti Fínsku, rozhodnutie Komisie č. 20972/92, oddiel 4 zo 7. marca 1996). Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) za jeden skutok nepovažoval ani nedovolené držanie jednej a tej istej zbrane v nie úplne zhodných časových obdobiach (Marcello Viola proti Taliansku, rozsudok č. 54106/04 z 5. októbra 2006, body 87 až 90). Tieto, ako aj ďalšie prípady, v ktorých bolo sťažovateľmi namietané porušenie práva nebyť opakovane súdený a trestaný podľa čl. 4 ods. 1 protokolu č. 7 (napríklad rozhodnutie ESLP *J. B. proti Švajčiarsku* č. 31827/96 zo 6. apríla 2000, rozhodnutie Komisie *Kantner proti Rakúsku* č. 16718/90 z 10. mája 1993 a iné) signalizujú skôr zdržanlivý prístup orgánov dohovoru v prípadoch týkajúcich sa plurality trestných skutkov, v ktorých sa v zásade priklonili k výkladu, že v skutočnosti išlo o viac

skutkov, v dôsledku čoho k porušeniu označeného práva dôjsť nemohlo“ (Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 4. novembra 2014 sp. zn. III. ÚS 654/2014).

V tomto kontexte je potrebné zdôrazniť, že i Ústavný súd Českej republiky dospel k záveru, s ktorým síce navrhovateľ nesúhlasí, že ustanovenie § 11 ods. 2 českého Trestného poriadku neprelamuje zásadu ne bis in idem z hľadiska materiálnej ústavnosti. Podľa neho výkladový problém spočíva v stotožňovaní alebo rozlišovaní pojmu „skutok“ tvorený čiastkovými útokmi pokračovacieho trestného činu tak, ako ho používa Trestný poriadok, s pojmom „čin“, ktorý používa Listina základných práv a slobôd. Ak sa vychádza z predpokladu, že zmyslom a účelom zásady ne bis in idem je zabrániť opakovanému stíhaniu trestne zodpovednej osoby za rovnaké faktické konanie, potom možno v špecifickom prípade pokračovacieho trestného činu stotožniť Listinou základných práv a slobôd používaný pojem „čin“ s pojmom „čiastkový útok“ a výkladové ťažkosti zmiznú.

Nemožno opomenúť, že posledný vývoj štrasburskej judikatúry akceptuje duplicitné postihovanie páchatel'a aj v prípadoch toho istého činu nerozlučne spojeného v čase a priestore. Podmienky tohto dvojkoľajného postihu sú zhrnuté v rozsudku Veľkej komory ESLP vo veci A B proti Nórsku. ESLP tu opakovane zdôraznil, že dohovor nezakazuje rozdelenie procesu ukladania trestu v určitej veci do niekoľkých rôznych štádií či častí, čo znamená, že je možné ukladať rôzne sankcie, či už následne alebo súbežne za delikt, ktorý je kvalifikovaný ako „trestný“ v rámci autonómneho výkladu pojmu podľa dohovoru (Phillips proti Spojenému kráľovstvu). Podľa názoru ESLP je legitímne, aby si štáty mohli vybrať vzájomne sa dopĺňajúce právne odpovede na spoločensky neprijateľné konanie (napríklad nedodržiavanie pravidiel cestnej premávky či krátenia daní) pomocou rôznych konaní, ktoré tvoria súvislý celok s cieľom uchopiť rôzne aspekty daného spoločenského problému za predpokladu, že kumulácia týchto právnych odpovedí nepredstavuje pre dotyčného jednotlivca nadmernú záťaž. Tam, kde vznikajú otázky podľa čl. 4 protokolu č. 7, je úlohou ESLP určiť, či napádané konkrétne vnútroštátne opatrenie zahŕňa, či už svojou podstatou alebo účinkom, dvoje stíhanie toho istého jednotlivca, či naopak, je výsledkom uceleného systému umožňujúce odpovedať na rôzne aspekty previnenia predvídateľným a primeraným spôsobom, ktorý vytvára súvislý celok, takže dotknutý jednotlivec nie je vystavený nespravodlivosti.

K významným faktorom pre určenie, či existuje dostatočne úzka vecná súvislosť konaní vedených proti tomu istému páchatel'ovi patri posúdenie týchto skutočností:

1. či obe samostatné konania sledujú vzájomne sa dopĺňajúci cieľ,
2. či sa obe konania týkajú nielen in abstracto, ale zároveň aj in concreto, rôznych aspektov daného protiprávneho konania.
3. či je kombinácia daných konaní predvídateľným dôsledkom toho istého konania, a to tak právne, ako aj fakticky,
4. či sú obe konania vedené takým spôsobom, ktorým sa v maximálnej možnej miere zabráni opakovanému zhromažďovaniu a hodnoteniu dôkazov a
5. či sa sankcia uložená v jednom konaní zohľadní aj v konaní druhom, a to tak, aby jednotlivec nebol vystavený nadmernej záťaži. V nijakom prípade však duplicitným postihom nesmie dochádzať k priet'ahom v konaniach a zároveň k neprimeranému postihu páchatel'a.

Pri aplikovaní uvedených kritérií aj na aktuálne posudzovanie ústavnosti/neústavnosti § 9 ods. 2 Trestného poriadku, čiže právnej úpravy, ktorá umožňuje viesť samostatné konania o čiastkovom útoku pokračovacieho trestného činu bez predchádzajúceho využitia mimoriadnych opravných prostriedkov, možno konštatovať nasledovné:

Pokračovací trestný čin je dlhoročným inštitútom slovenského trestného práva tak, ako je tomu aj vo viacerých zahraničných právnych úpravách. Jednotlivé čiastkové útoky tvoriace jeho celok sú pre účely trestného práva hmotného založené výlučne na právnej jednote skutku a v nijakom prípade nemajú totožnú povahu (*idem*), nakoľko sú oddeliteľné v čase i priestore. Inak by tomu bolo, ak by orgány činné v trestnom konaní a sudy prejednávali v rôznych konaniach ten istý čiastkový útok pokračovacieho trestného činu.

Cieľom hmotnoprávneho ponímania jednoty skutku pri pokračovacom trestnom čine je priznanie „benefitu“ páchatel'ovi, v dôsledku ktorého je jeho konanie (po splnení objektívnej i subjektívnej súvislosti) vnímané ako jeden trestný čin, za ktorý je mu ukladaný jeden/spoločný trest. Prístup procesných noriem spočívajúci v možnosti samostatného konania a rozhodovania o jednotlivých „neidentických“ čiastkových útokoch pokračovacieho trestného činu ničím nenarušuje hmotnoprávne vnímanie pojmu skutok. Naopak, trestné konania vedené pre čiastkové útoky pokračovacieho trestného činu prispievajú ku komplexnému a rýchlemu trestnoprávnemu postihu jeho páchatel'a a k zabezpečeniu ochrany práv poškodeného. Procesná právna úprava dovoľujúca samostatné prejednávanie čiastkových útokov pokračovacieho trestného činu je predvídateľná, pričom v jednotlivých procesoch sú zabezpečované dôkazy týkajúce sa výlučne prejednávaného čiastkového útoku pokračovacieho trestného činu. Sankcia v podobe spoločného trestu predstavuje náležitú záruku primeraného a spravodlivého trestnoprávneho postihu páchatel'a za všetky čiastkové útoky pokračovacieho trestného činu. Oddeleným prejednaním čiastkových útokov pokračovacieho trestného činu toho istého páchatel'a nedochádza tak k jeho neprimeranej hmotnoprávnej alebo procesnoprávnej záťaži.»

Vychádzajúc z už uvedeného generálny prokurátor v závere svojho podania zhrnul:

«... navrhovateľ inicioval na ústavnom súde konanie podľa čl. 125 ústavy v nadväznosti na jeho odlišný právny názor od záverov rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. februára 2015 sp. zn. 2 Tdo 58/2014. Predmetom tohto konania bolo rozhodovanie o vine a treste obžalovaného za ďalší čiastkový útok pokračovacieho trestného činu, pričom u skoršieho právoplatného odsúdenia za čiastkový útok pokračovacieho trestného činu nastali účinky jeho zahladenia (v súvislosti s rozhodnutím prezidenta Slovenskej republiky z 2. januára 2013 o amnestii).

Názorový rozkol sa navrhovateľ pokúsil preniesť do roviny ústavnosti, a to napriek tomu, že predmetom názorovej nejednotnosti nebolo ustanovenie § 9 ods. 2 Trestného poriadku, ale ustanovenie § 41 ods. 3 Trestného zákona k posúdeniu vplyvu zahladenia odsúdenia na uloženie spoločného trestu. Kompetencia ústavného súdu vyplývajúca z čl. 125 ústavy sústredená do negatívneho zákonodarstva neslúži na odstraňovanie názorových rozporov v hierarchii súdov, ale eliminuje neústavnosť podústavných právnych noriem.

Prijatím právneho názoru navrhovateľ'a o jednote skutku i z pohľadu procesného práva by, už ako bolo uvedené generálnou prokuratúrou v dovolaní (v konaní na Najvyššom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. 2 Tdo 58/2014), dochádzalo k neprijateľnému procesnému stavu. V jeho dôsledku by páchatel' v snahe vyhnúť sa postihu za celý pokračovací trestný čin mohol vykonať kroky k odhaleniu marginálneho čiastkového útoku pokračovacieho trestného činu a po vzniku fikcie neodsúdenia (napríklad zaplatením peňažného trestu, vykonaním trestu povinnej práce, osvedčením sa v skúšobnej dobe podmieneného odsúdenia) by sa vyhol odsúdeniu za ostatnú časť pokračovacieho trestného činu. Návrat k pôvodnej procesnej právnej úprave, t. j. aplikácii mimoriadneho opravného prostriedku, konkrétne inštitútu obnovy konania, by mohol byť kontraproduktívny, neúmerne by sa tým predĺžila nielen dĺžka trestného konania, ale mnohé procesné dôkazy by nemohli byť v konaní vykonané (napríklad v dôsledku

smrti poškodeného, nedosažiteľnosti poškodeného a svedkov, zániku obchodných spoločností). V súvislosti s novou právnou úpravou je potrebné vziať do úvahy, že trestné právo je dynamickým procesom reagujúcim na každé nové či rozvíjajúce sa ekonomické, sociálne, náboženské a morálne vzťahy v spoločnosti. Majetková trestná činnosť predstavuje významnú časť evidovanej kriminality v Slovenskej republike. Páchatelia sa jej dopúšťajú spravidla za účelom získania prostriedkov k obžive a páchajú túto trestnú činnosť po celom území Slovenskej republiky sofistikovanými spôsobmi, čiže na rôznych miestach (napríklad v hromadnej doprave, nákupných centrách, miestach so zvýšeným pohybom osôb, obydli), neraz organizovane. Došlo by tým k neúmernému nárastu agendy o povolení obnovy konania, často aj opakovane proti tomu istému páchatelovi a v tej istej trestnej veci.

Represívna stránka trestného práva v novoprijatej právnej úprave neovplyvnila v konečnom dôsledku stíhanie a odsúdenie páchatel'a pokračovacieho trestného činu, naopak, prispela k rýchlej spravodlivosti v intenciách judikatúry ESLP. Na druhej strane zároveň dôsledne dbá o naplnenie restoratívnej funkcie trestného práva, pretože umožňuje čo najrýchlejšiu reparáciu zásahu do práv všetkých poškodených trestným činom. Žiaden z poškodených nezostáva so svojím nárokom mimo trestného konania (napríklad odkazom na civilný proces).

S prihliadnutím na vyššie prezentované všeobecné a konkrétne východiská pre posúdenie ústavnej konformity ustanovenia § 9 ods. 2 Trestného poriadku som dospel k nasledovným záverom:

1) Podľa slovenského trestného práva v jeho hmotnej časti sa dôsledky pokračujúceho trestného činu nemenia. Podľa jeho procesnej časti dochádza k účelovému rozštiepeniu pokračovacieho trestného činu na čiastkové útoky, i keď samotný hmotnoprávny dôsledok je v závere rovnaký. V právnej praxi to teda znamená, že do 31. decembra 2005 orgány činné v trestnom konaní po zistení ďalšieho čiastkového útoku pokračovacieho trestného činu páchatelovi, za ktorý bol právoplatne odsúdený, mohli zmeniť toto odsúdenie len prostredníctvom obnovy konania. V novom konaní bol páchatelovi uložený jeden trest za celú trestnú činnosť. Nedostatkom inštitútu obnovy konania bolo, že k náprave skutkových zistení mohlo dôjsť len po využití mimoriadneho opravného konania, ktoré bolo spojené so značnou časovou náročnosťou. Táto časová náročnosť mala za následok zníženie kvality dôkazov, resp. stratu možnosti ich vykonať (napríklad v dôsledku smrti svedkov). Tento procesný postup bol v mnohých prípadoch spojený s vyslovením porušenia čl. 48 ods. 2 ústavy. Pozitívny záväzok štátu odhaľovať a potrestať trestné činy bol sťažený a náhrada škody poškodených bola sťažená.

2) Od 1. januára 2006 slovenské trestné procesné právo umožňuje prostredníctvom inštitútu uvedeného v ustanovení § 9 ods. 2 Trestného poriadku samostatne trestne stíhať páchatel'a čiastkového útoku pokračovacieho trestného činu bez toho, aby bolo povinnosťou orgánov činných v trestnom konaní podávať návrh na obnovu konania pre predchádzajúce odsúdenie. V rámci tohto konania súd páchatelovi uloží za podmienok v§ 41 ods. 3 Trestného zákona za celú jeho trestnú činnosť spoločný trest. To znamená, že opätovne dôjde k zrušeniu predchádzajúceho odsúdenia a páchatel' je uznaný vinným za jeden skutok pokračovacieho charakteru a je mu uložený jeden – spoločný trest bez toho, aby bolo potrebné povoliť obnovu konania.

3) Súčasná právna úprava nepredstavuje porušenie zásady ne bis in idem z jednoduchého dôvodu, že čiastkové útoky pokračovacieho trestného činu nie sú totožné tak, ako to má na mysli judikatúra ESLP. Totožnosť konania je vylúčená tým, že predmetom stíhania a potrestania pokračovacieho trestného činu je čiastkový útok vykonaný reálne v inom čase. Na

tomto závere nič nemení skutočnosť, že pojmy „skutok“, „čin“, „trestný čin“ nie sú v medzinárodnej i vnútroštátnej právnej úprave používané jednotne. Nepresnú dikciu pojmu „čin“ možno interpretovať tak, že zodpovedá procesnému pojmu „skutok“, nie pojmu „trestný čin“. K porušeniu zásady ne bis in idem by došlo v prípade, ak by bol čiastkový útok páchatel'a do trestnej činnosti zahrnutý dvakrát. Z dôvodu naplňania pozitívneho záväzku štátu na stíhaní a potrestaní páchatel'ov nie je možné, aby Slovenská republika v neprospech poškodených osôb zvýhodňovala páchatel'ov z dôvodu striktného preferovania jazykového výkladu pojmov slovenského trestného práva. Jazykový výklad má predstavovať len prvotné priblíženie k aplikovanej právnej norme, predstavuje len východisko pre objasnenie jej zmyslu a účelu.

S prihliadnutím k týmto skutočnostiam procesný mechanizmus samostatného stíhania čiastkových útokov pokračovaného trestného činu od 1. januára 2006, aj po prípadnom podrobení testu proporcionality, naplňa účel nielen spravodlivosti voči páchatel'ovi (uloženie spoločného trestu), ale i záujem štátu na spravodlivom a rýchlom odsúdení páchatel'a.»

III.4 Vyjadrenie navrhovateľa k stanoviskám národnej rady, vlády a generálneho prokurátora

Navrhovateľ vo vyjadrení z 2. augusta 2018 v úvode uviedol:

«Po dôkladnom preštudovaní stanovísk protistrán a generálneho prokurátora k podanému návrhu si dovoľujeme konštatovať, že právne východiská, uvedené podaných stanoviskách protistrán, sú fakticky totožné s právnymi východiskami navrhovateľa, ktoré ho viedli k právnemu záveru, vyjadrenému v podanom návrhu, podľa ktorého pojmy „čin“ (používanom v ustanoveniach Trestného zákona. Ústavy a Dohovoru) a „skutok“ (používanom v ustanoveniach Trestného poriadku) musia byť vykladané obsahovo totožné. V tejto súvislosti si navrhovateľ dovoľuje stručne zhrnúť, že ustanovenia Trestného zákona sú vo svojej podstate „návodom“ pre posúdenie, či konkrétna udalosť, ktorá sa odohrala v reálnom svete, (čin) je trestným činom (viď § 8 Tr. zák.) a ustanovenia Trestného poriadku sú vo svojej podstate „návodom“, ako postupovať pri zisťovaní a ustáľovaní, či konkrétna udalosť v reálnom svete (skutok v terminológii Trestného poriadku) je trestným činom v zmysle § 8 Tr. zák. Preto pojem „čin“ a pojem „skutok“, ktoré slová sú aj podľa pravidiel slovenského pravopisu synonymami, musia mať podľa platnej trestnoprávnej úpravy rovnaký význam.»

K stanovisku národnej rady navrhovateľ vo svojom vyjadrení z 2. augusta 2018 uviedol:

«Navrhovateľ v uvedenom stanovisku považuje za rozhodný pre posúdenie veci právny záver Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len NR SR), podľa ktorého „pri pojmoch „čin“ a „skutok“ je možné konštatovať, že ide o významovo jednotný pojem“ (viď strana 8 prvý odsek prvá veta stanoviska NR vyjadrenom v podanom návrhu. Navrhovateľ sa však už nestotožňuje s názorom NR SR, uvedenom v tej istej časti stanoviska, podľa ktorého názoru „Čo sa týka významu pojmu „čin“ a „trestný čin“, v rámci trestnoprávnej úpravy Slovenskej republiky, tu je možné badať prvok terminologickej nepresnosti keďže uvedený názor, odhliadnuc od toho, že podľa názoru navrhovateľa je v predmetnej veci nerozhodný, vykazuje znaky rozpornosti s ustanovením § 8 Tr. zák., definujúcim, ktorý čin v reálnom svete je trestným činom.

Za rozporný s ustanoveniami Trestného zákona je podľa názoru navrhovateľa potrebné považovať aj názor NR SR, podľa ktorého „každý čiastkový útok je v zmysle procesnoprávnej úpravy samostatný trestný čin...“ (viď strana 11 prvý odsek posledná veta), keďže jedine hmotnoprávna úprava (Trestný zákon, nie Trestný poriadok) určuje, ktorý čin je trestným činom. Uvedený záver NR SR je podľa názoru navrhovateľa navyše rozporný s už vyššie

citovaným právnym záverom NR SR, podľa ktorého „čin“ a „skutok“ je nevyhnutné vykladať ako významovo jednotné pojmy.»

K stanovisku vlády navrhovateľ vo svojom vyjadrení z 2. augusta 2018 uviedol:

«Na základe podrobného preštudovania stanoviska Vlády Slovenskej republiky, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len vláda) navrhovateľ dospel k záveru, že argumentácia vlády v neprospech vyhovenia návrhu sa opiera o právny záver, podľa ktorého „Za skutok možno považovať len okolnosti skutkové a preto právne posúdenie skutku sa vymedzenia pojmu skutok netýka“. Podľa názoru navrhovateľa takýto právny záver je v zjavnom rozpore so samotnými ustanoveniami Trestného poriadku, ktoré priam prikazujú príslušným orgánom vymedziť „skutok“ (udalosť, ktorá sa mala odohrať v reálnom svete) na základe aplikácie práve a jedine Trestného zákona (viď napr. § 199 ods. 3, § 206 ods. 3 Tr. por. – povinnosť vymedzenia skutkových okolností s uvedením, o aký trestný čin ide, § 71 ods. 1 Tr. por. – povinnosť skúmať, či skutkovo vymedzená udalosť – skutok – má znaky trestného činu). Z uvedeného vyplýva, že vymedzenie konkrétnych udalostí v reálnom svete (skutku opisom konkrétnych udalostí), vykazujúcich znaky protiprávnosti v zmysle § 8 Tr. zák., z hľadiska trestného práva relevantného obsahu „skutku“ v zmysle Trestného poriadku by vôbec nebolo možné bez primárnej aplikácie ustanovení Trestného zákona, keďže samotný Trestný poriadok vo svojich ustanoveniach ukladá výslovný príkaz príslušným orgánom pri ustáľovaní obsahu konkrétneho skutku aplikovať výlučne Trestný zákon (vyhľadávať a objasňovať len z hľadiska Trestného zákona relevantné udalosti v reálnom svete). Preto podľa názoru navrhovateľa nie je možné stotožniť sa ani so správnosťou názoru vlády v stanovisku, podľa ktorého názoru „Pri pokračovaní trestnom čine sa § 9 ods. 1 písm. e) TP o neprípustnosti trestného stíhania týka procesno-právneho (§10 ods. 16 TP), nie hmotno-právneho ponímania skutku, čomu zodpovedá aj dikcia napádaného ustanovenia § 9 ods. 2 TP“ (viď strana 6 prvý odsek pod bodom VI. stanoviska), keďže z trestno-právneho hľadiska relevantné procesno-právne chápanie skutku musí prvotne vychádzať výlučne z hmotno-právneho ponímania skutku (z posudzovania udalostí v reálnom svete na základe aplikácie hmotnoprávneho predpisu, ktorým je jedine Trestný zákon). Z ustanovení Trestného poriadku pritom nepochybne vyplýva, že najskôr musí existovať podozrenie, že sa stal skutok, ktorý pri správnej aplikácii ustanovení Trestného zákona vykazuje naplnenie pojmových znakov trestného činu, ktorá jediná okolnosť je dôvodom na rozbeh procesu trestného stíhania začatím trestného stíhania postupom podľa § 199 Tr. por. Logicky teda bez prvotnej predbežnej aplikácie ustanovení Trestného zákona nemôže byť ani zistený a získaný zákonný dôvod pre začatie trestného stíhania. Z uvedených dôvodov preto podľa názoru navrhovateľa stanovisko vlády k návrhu navrhovateľa neobsahuje také relevantné argumenty, ktoré by opodstatňovali záver o nedôvodnosti návrhu navrhovateľa vo veci samej.»

K stanovisku generálneho prokurátora navrhovateľ vo svojom vyjadrení z 2. augusta 2018 uviedol:

«Podľa názoru navrhovateľa argumentácia generálneho prokurátora rozhodovacou praxou ESLP nie je v danom prípade relevantná v prospech zamietnutia návrhu, nakoľko ani v jednom zo zmienených prípadov sa ESLP nezaoberal situáciou, kedy by skutkové okolnosti, vyšetrowané vo viacerých od seba nezávislých trestných stíhaniach samostatne, z ktorých v jednom trestnom stíhaní už došlo k právoplatnému odsúdeniu, by v konečnom dôsledku viedli k odsúdeniu za jeden (pokračovací) trestný čin. K názorom Ústavného súdu Českej republiky, na ktoré poukazuje generálny prokurátor ako na argument v neprospech návrhu navrhovateľa, sa navrhovateľ vyjadril už v podanom návrhu, na obsah ktorého týmto poukazuje.

Navrhovateľ sa nestotožňuje ani s názorom generálneho prokurátora, podľa ktorého názoru „Jednotlivé čiastkové útoky tvoriace celok sú pre účely trestného práva hmotného založené výlučne na právnej jednote skutku a v nijakom prípade nemajú totožnú povahu, nakoľko sú oddeliteľné v čase a priestore“ (strana 15 tretí odsek stanoviska). Tento právny názor sa podľa názoru navrhovateľa prieči zneniu ustanovenia § 122 ods. 10 Tr. zák. podľa ktorého ustanovenia jednota pokračovacieho trestného činu má svoj pôvod jedine a výlučne v objektívnej a subjektívnej súvislosti čiastkových útokov pokračovacieho trestného činu (tzv. nerozlučné spojenie konaní páchatel'a v čase a priestore v zmysle judikatúry ESLP, na obsah ktorej poukazuje generálny prokurátor vo svojom stanovisku), ktorá súvislosť sa môže vyvodzovať jedine zo skutkových okolností, majúcich svoj pôvod v udalostiach reálneho sveta, výlučne na základe aplikácie príslušných ustanovení Trestného zákona a nie ustanovení Trestného poriadku. Podľa názoru navrhovateľa časová a priestorová oddeliteľnosť udalostí v reálnom svete sama osebe nemôže byť absolútnym kritériom pre záver o vylúčení jednoty činu (skutku) z hľadiska trestnoprávneho, lebo takýto záver by zrejme vykazoval znaky rozpornosti s teóriou napríklad dištančného deliktu, u ktorého býva charakteristické práve to, že následok činu nastáva nie bezprostredne po konaní (nekonaní) páchatel'a a môže nastať aj na úplne inom mieste (obdobne tomu môže byť aj pri hromadných trestných činoch).

Navrhovateľ sa nestotožňuje ani s názorom generálneho prokurátora na strane 12 druhý odsek stanoviska, podľa ktorého názoru by inštitút pokračovacieho trestného činu v právnom poriadku Slovenskej republiky mal byť prostriedkom k zmierneniu prísnosti trestania viacčinnnej konkurencie. Tento účel v našom platnom právnom poriadku plnia iba inštitúty úhrnného a súhrnného trestu. Inštitút pokračovacieho trestného činu práve naopak slúži k prísnejšiemu trestaniu kvôli kumulácii skutkových okolností. Ak by inštitút pokračovacieho trestného činu neexistoval, pre páchatel'a viacerých útokov by mohlo dochádzať len k priaznivejšej situácii, kedy by sa ukladal úhrnný (alebo súhrnný) trest podľa zákonného ustanovenia, ktoré sa vzťahuje na najprísnejšie kvalifikovaný útok (ak by všetky útoky samé osebe napĺňali pojmové znaky napr. len § 212 ods. 1 Tr. zák., nebolo by možné na rozdiel od inštitútu pokračovacieho trestného činu ukladať trest podľa prísnejšej kvalifikovanej podstaty § 212 Tr. zák. ani vtedy, ak by všetky tieto útoky vo svojom súhrne napĺňali pojmové znaky tejto prísnejšej kvalifikovanej podstaty).

Za neetické považuje navrhovateľ špekulácie generálneho prokurátora o motivácii navrhovateľa k podaniu predmetného návrhu na strane 16 pod bodom III. stanoviska ako argumentácie v prospech nevyhovenia návrhu. V tejto súvislosti si navrhovateľ dovoľuje poukázať na ustanovenia čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky § 283 ods. 5 Tr. por., ktoré ustanovenia vo vzájomnej súvislosti ukladajú súdu úradnú povinnosť (nie fakultatívnu možnosť – vid' imperatív v § 283 ods. 5 Tr. por. Súd preruší trestné stíhanie... a podá návrh na začatie konania pred ústavným súdom.“) konať tak, ako v tejto veci koná navrhovateľ, v prípade, že sa domnieva, že vo veci rozhodný záväzný právny predpis nižšej právnej sily je v rozpore so všeobecným právnym predpisom vyššej právnej sily. Navrhovateľ svoju domnienku v zmysle § 283 ods. 5 Tr. por. pritom aj navonok vyjadril v uznesení o prerušení trestného stíhania, ako aj v podanom návrhu.

Pokiaľ generálny prokurátor hovorí o navrhovateľom prenášanom názorovom rozkole k ustanoveniu 41 ods. 3 Tr. zák. do roviny ústavnosti, navrhovateľ považuje za nevyhnutné zdôrazniť, že podľa jeho názoru otázka súladu ustanovenia § 9 ods. 2 Tr. por. so všeobecne záväzným právnym predpisom vyššej právnej sily je pre prejednávajúcu vec úplne primárna. Ak je totiž domnienka navrhovateľa v podanom návrhu správna, vôbec by už neprichádzala do

úvahy priama (pre rozhodnutie súdu rozhodná) aplikácia ustanovenia § 41 ods. 3 Tr. zák. Preto navrhovateľ, uvedomujúc si rozmer predmetného právneho problému, v petite návrhu navrhol postupovať aj podľa § 40 zákona č. 38/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov.»

V závere svojho vyjadrenia z 2. augusta 2018 navrhovateľ zhrnul:

«Na záver navrhovateľ považuje za potrebné zhmúť, že vyššie uvedené stanoviská k podanému návrhu nedávajú žiadnu odpoveď na to, prečo zákonodarca v právnej úprave ukladania spoločného trestu musel pristúpiť k nevyhnutnosti zrušenia už právoplatného a vykonateľného výroku rozsudku súdu o vine páchatel'a z trestného činu, čo sa podľa názoru navrhovateľ'a už aj navonok po formálnej stránke javí ako rozporné s jednou zo základných zásad právneho štátu, ktorou je zásadná nezmeniteľnosť právoplatných súdnych rozhodnutí, vyjadrená v princípe „nebis in idem“, zakotvenom v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky bezvýnimočne. V tejto súvislosti navrhovateľ tiež poukazuje na právny názor autorov publikácie TRESTNÝ ZÁKON – Stručný komentár (vydavateľstvo IURA EDITION – prvé vydanie z roku 2006), kde títo autori (zároveň aj členovia rekodifikačnej komisie – O. S., H. S. a P. T.) na strane 113 k odseku 3 § 41 Tr. zák. k zákonodarcom prijatej úprave spoločného trestu vyslovili kritický právny názor, podľa ktorého „... ide o prípad prelomenia zásady nebis in idem s poukazom na uvedené preto navrhovateľ zotráva na podanom návrhu v celom rozsahu a navrhuje rozhodnúť v zmysle petitu podaného návrhu.“»

IV.

Znenie napadnutej právnej úpravy a dotknutých článkov ústavy, listiny a protokolu

Podľa § 9 ods. 1 Trestného poriadku trestné stíhanie nemožno začať, a ak už bolo začaté, nemožno v ňom pokračovať a musí byť zastavené,

- a) ak je trestné stíhanie premlčané,
- b) ak ide o osobu, ktorá je vyňatá z pôsobnosti orgánov činných v trestnom konaní a súdu, alebo o osobu, na ktorej stíhanie je potrebný súhlas, ak taký súhlas nebol oprávneným orgánom daný,
- c) ak ide o osobu, ktorá pre nedostatok veku nie je trestne zodpovedná,
- d) proti tomu, kto zomrel alebo bol vyhlásený za mŕtveho,
- e) ak ide o osobu, proti ktorej sa skoršie stíhanie pre ten istý skutok skončilo právoplatným rozsudkom súdu alebo bolo právoplatne zastavené, podmiennečne zastavené a obvinený sa osvedčil alebo sa skončilo schválením zmiernosti a zastavením trestného stíhania, ak rozhodnutie nebolo v predpísanom konaní zrušené,
- f) ak je trestné stíhanie podmienené súhlasom poškodeného a nebol súhlas daný alebo bol vzatý späť, alebo
- g) ak tak ustanovuje medzinárodná zmluva.

Podľa § 9 ods. 2 Trestného poriadku ak sa týka dôvod uvedený v odseku 1 len niektorého z čiastkových útokov pokračovacieho trestného činu, nebráni to, aby sa vo zvyšnej časti takého činu viedlo trestné stíhanie.

Podľa čl. 50 ods. 5 ústavy nikoho nemožno trestne stíhať za čin, za ktorý bol už právoplatne odsúdený alebo oslobodený spod obžaloby. Táto zásada nevyklučuje uplatnenie mimoriadnych opravných prostriedkov v súlade so zákonom.

Podľa čl. 40 ods. 5 listiny nikoho nemožno trestne stíhať za čin, pre ktorý bol už právoplatne odsúdený alebo oslobodený spod obžaloby. Táto zásada nevyklučuje uplatnenie mimoriadnych opravných prostriedkov v súlade so zákonom.

Podľa čl. 4 ods. 1 protokolu nikoho nemožno stíhať alebo potrestať v trestnom konaní podliehajúcim právomoci toho istého štátu za trestný čin, za ktorý už bol oslobodený alebo odsúdený právoplatným rozsudkom v súlade so zákonom a trestným poriadkom tohto štátu.

V.

Všeobecne k inštitútu pokračovacieho trestného činu v slovenskom trestnom práve

Pokračovací trestný čin, resp. pokračovanie v trestnom čine nebolo do roku 1994 výslovné upravené v zákone č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a jeho výklad, pretože pokračovanie v trestnom čine bolo po dlhší čas považované za všeobecne priťažujúcu okolnosť v zmysle § 34 písm. ch) zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov, podávala len teória trestného práva hmotného a súdna prax (pozri Madliak, J. – Mihaľov, J. – Štefanková, S. Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2010. s. 118).

Zákomom Národnej rady Slovenskej republiky č. 248/1994 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Trestný zákon a zákon o priestupkoch, sa do zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1. októbra 1994 okrem iného doplnil § 89 ods. 20 zakotvujúci zákonnú definíciu pokračovacieho trestného činu: „Pokračovaním v trestnom čine sa rozumie také konanie, ktorého jednotlivé čiastkové útoky vedené jednotným zámerom naplňajú skutkovú podstatu rovnakého trestného činu, sú spojené rovnakým alebo podobným spôsobom vykonania a blízkou súvislosťou v čase a predmete útoku.“

Rekodifikovaný Trestný zákon účinný od 1. januára 2006 následne v § 122 ods. 10 ustanovil: „Za pokračovací trestný čin sa považuje, ak páchatel pokračoval v páchaní toho istého trestného činu. Trestnosť všetkých čiastkových útokov sa posudzuje ako jeden trestný čin, ak všetky čiastkové útoky toho istého páchatel'a spája objektívna súvislosť v čase, spôsobe ich páchania a v predmete útoku, ako aj subjektívna súvislosť, najmä jednotiaci zámer páchatel'a spáchať uvedený trestný čin; to neplatí vo vzťahu k čiastkovým útokom spáchaným mimo územia Slovenskej republiky.“

Vychádzajúc z uvedeného možno konštatovať, že v zmysle citovaného ustanovenia Trestného zákona je pokračovací čin charakterizovaný tromi znakmi, ktoré musia byť splnené súčasne a ktorými sú:

- a) viaceré čiastkové útoky naplňajú znaky toho istého trestného činu;
- b) objektívna súvislosť
  - medzi čiastkovými útokmi musí byť časová súvislosť,
  - jednotlivé čiastkové útoky musia vykazovať súvislosť v spôsobe spáchania,
  - jednotlivé čiastkové útoky musia vykazovať súvislosť v predmete útoku;
- c) subjektívna súvislosť – všetky čiastkové útoky musia byť vedené jednotiacim zámerom páchatel'a.

Z hľadiska predmetu ústavného prieskumu je podstatné poukázať na prvý z uvedených znakov pokračovacieho trestného činu, vo vzťahu ku ktorému je potrebné zdôrazniť, že každý z viacerých čiastkových útokov musí naplňať skutkovú podstatu trestného činu (pozri aj napr. Mencerová, I. Mnohosť trestnej činnosti. Bratislava : C. H. Beck, 2013. s. 97). Každý čiastkový útok pokračovacieho trestného činu by teda mohol byť sám osebe posudzovaný ako samostatný trestný čin (pozri aj napr. Madliak, J. – Mihaľov, J. – Štefanková, S. Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2010. s. 119).

V nadväznosti na uvedené považuje ústavný súd pre názornosť za vhodné poukázať na tomto mieste na podstatný rozdiel medzi pokračovacím trestným činom (§ 122 ods. 10

Trestného zákona) a hromadným trestným činom (§ 122 ods. 11 Trestného zákona). Tento rozdiel spočíva v tom, že čiastkové konania tvoriace spolu hromadný trestný čin posudzované samostatne nie sú trestnými činmi (individuálne samy osebe nenapĺňajú skutkovú podstatu trestného činu), ale iba súhrn takýchto činov tvorí trestný čin (pozri aj napr. Ivor, J. a kol. Trestné právo hmotné. Všeobecná časť. Bratislava : Iura Edition, 2006. s. 93). A teda kým pri pokračovacom trestnom čine musí každý čiastkový útok sám osebe napĺňať znaky skutkovej podstaty trestného činu a sám osebe by mohol byť posudzovaný ako trestný čin, tak v prípade hromadného trestného činu je podmienkou trestnosti mnohosť útokov, pričom táto podmienka mnohosti je – na rozdiel od pokračovacieho trestného činu – vyjadrená priamo v skutkovej podstate toho-ktorého hromadného trestného činu, a je teda jej obligatórnym znakom.

Inak povedané, podstata trestnosti hromadného trestného činu spočíva – na rozdiel od pokračovacieho trestného činu – v tom, že len určité minimálne kvantum útokov vedie k naplneniu skutkovej podstaty jediného hromadného trestného činu (pozri aj napr. Kratochvíl, V. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná časť. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 186).

Vychádzajúc z uvedeného tak možno konštatovať, že ak § 8 Trestného zákona ustanovuje, že „trestný čin je protiprávny čin, ktorého znaky sú uvedené v tomto zákone, ak tento zákon neustanovuje inak“, tak jednotlivé čiastkové útoky pokračovacieho trestného činu je primárne z materiálneho hľadiska potrebné považovať za trestné činy v zmysle § 8 Trestného zákona – teda za protiprávne činy, ktorých znaky sú uvedené v Trestnom zákone – ktoré sú až následne sekundárne (v prípade existencie/prítomnosti znakov charakterizujúcich pokračovací trestný čin) „umelo/formálne“ na základe § 122 ods. 10 Trestného zákona spájané do jediného pokračovacieho trestného činu.

Jednotlivé čiastkové útoky tvoriace pokračovací trestný čin pritom „materiálne“ nestrácajú povahu protiprávneho činu v zmysle § 8 Trestného zákona, keďže ak by ju stratili, nebolo by ich možné považovať za súčasť pokračovacieho trestného činu. Súčasťou pokračovacieho trestného činu môžu byť totiž len čiastkové útoky, ktoré by mohli byť aj individuálne – samy osebe posudzované ako samostatný trestný čin.

Inak povedané, neoddeliteľnou podmienkou akceptovania „umelej/formálnej“ právnej konštrukcie pokračovacieho trestného činu v zmysle § 122 ods. 10 Trestného zákona je súčasné akceptovanie „faktickej/materiálnej“ skutočnosti, že jednotlivé čiastkové útoky pokračovacieho trestného činu sú po „materiálnej“ stránke protiprávnymi činmi, resp. trestnými činmi v zmysle § 8 Trestného zákona.

Aplikujúc uvedené závery vo vzťahu k hmotnoprávnemu vymedzeniu pojmu „skutok“ možno následne konštatovať, že kým z materiálneho hľadiska je možné jednotlivé čiastkové útoky pokračovacieho trestného činu považovať za samostatné skutky, tak z formálneho hľadiska – vychádzajúceho z konštrukcie pokračovacieho trestného činu zakotvenej v § 122 ods. 10 Trestného zákona – sa pokračovací trestný čin považuje za jediný skutok pozostávajúci z viacerých čiastkových útokov.

V tejto súvislosti je však zároveň potrebné osobitne zdôrazniť, že táto formálna hmotnoprávna jednota skutku vyplývajúca z § 122 ods. 10 Trestného zákona je „len“ jednotou právnou, keďže jej chýba reálny materiálny základ. Ako totiž už bolo uvedené, jednotlivé čiastkové útoky sú od seba navzájom oddeliteľné v čase i priestore – každý jeden z nich samostatne napĺňa skutkovú podstatu trestného činu, a teda tieto jednotlivé čiastkové útoky nemajú z materiálneho hľadiska totožnú (idem) povahu.

Pokiaľ ide o dôvod, ktorý viacerých európskych zákonodarcov viedol k zakotveniu inštitútu pokračovacieho trestného činu do vnútroštátnej trestnoprávnej úpravy, možno vychádzajúc z

trestnoprávnej doktríny (pozri napr. Solnař, V. – Fenyk, J. – Císařová D. *Základy trestní odpovědnosti*, podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha : Nakladatelství Orac, s. r. o., 2004. s. 408 – 410), ako aj z judikatury Európskeho súdu pre ľudské práva – ďalej aj „ESLP“ (pozri 30. až 37. bod rozsudku Veľkej komory ESLP vo veci Rohlens proti Českej republike z 27. 1. 2015) konštatovať, že hlavným dôvodom bola snaha zmierniť prísne pravidlo trestania rímskeho práva *quod criminae tot poenae* (koľko trestných činov, toľko trestov), v zmysle ktorého dochádzalo k hmotnej kumulácii všetkých trestov za jednotlivé trestné činy.

Hlavným cieľom zakotvenia inštitútu pokračovacieho trestného činu je teda predovšetkým použitie miernejších pravidiel pre stanovenie trestu spočívajúcich v tom, že páchatel'ovi, ktorý spáchal viacero trestných činov, ktoré je možné subsumovať ako čiastkové útoky do pokračovacieho trestného činu, bude uložený jediný (spoločný) trest za pokračovací trestný čin namiesto uloženia kumulatívneho („cumulative“), konšekutívneho/postupného („consecutive“) alebo úhmného („concurrent“) trestu za spáchanie viacerých trestných činov.

Slovenský Trestný zákon upravuje ukládanie trestu za pokračovací trestný čin v § 41 ods. 3, ktorý v nadväznosti na konštrukciu pokračovacieho trestného činu zakotvuje inštitút tzv. spoločného trestu, pričom ustanovuje: „Ak súd odsudzuje páchatel'a za ďalší čiastkový útok, ktorý tvorí súčasť pokračovacieho trestného činu, za ktorého iný čiastkový útok bol súdom prvého stupňa vyhlásený odsudzujúci rozsudok, ktorý už nadobudol právoplatnosť, zruší v rozsudku skorší výrok o vine o pokračovacom trestnom čine a trestných činoch spáchaných s ním v jednočinnom súbehu, celý výrok o treste, ako aj ďalšie výroky, ktoré majú v uvedenom výroku o vine svoj podklad. Súd pri viazanosti skutkovými zisteniami v zrušenom rozsudku znova rozhodne o vine za pokračovací trestný čin vrátane nového čiastkového útoku, prípadne za trestné činy spáchané s ním v jednočinnom súbehu, ako aj o spoločnom treste za pokračovací trestný čin, ktorý nesmie byť miernejší než trest uložený skorším rozsudkom. Súd prípadne rozhodne tiež o nadväzujúcich výrokoch, ktoré majú podklad vo výroku o vine. Ak je ukladaný trest za viac trestných činov, § 42 ods. 1 a 2 a § 43 sa použijú primerane.“

Vychádzajúc z uvedeného možno súhlasiť s názorom ESLP, ako aj s názorom vlády a generálneho prokurátora, že inštitút pokračovacieho trestného činu predstavuje benefit vo vzťahu k páchatel'ovi, ktorý spáchal jednotlivé čiastkové útoky pokračovacieho trestného činu.

Keďže z „materiálneho“ hľadiska by každý jeden čiastkový útok pokračovacieho trestného činu mohol byť sám osebe posudzovaný ako samostatný trestný čin a za každý jeden čiastkový útok pokračovacieho trestného činu by bolo možné uložiť páchatel'ovi samostatný trest, je benefitom vo vzťahu k páchatel'ovi, že mu vďaka (vo svojej podstate) „umelej/formálnej“ právnej konštrukcii pokračovacieho trestného činu je ukladaný jediný spoločný trest za všetky čiastkové útoky namiesto viacerých samostatných trestov za každý jeden čiastkový útok.

Sumarizujúc uvedené závery týkajúce sa hmotnoprávneho chápania pokračovacieho trestného činu možno zhrnúť, že slovenský zákonodarca obdobne ako mnohí iní európski zákonodarcovia zakotvil do slovenskej trestnoprávnej úpravy inštitút pokračovacieho trestného činu, a to s cieľom miernejšieho potrestania páchatel'a, pričom slovenského zákonodarcu k zakotveniu tohto benefitu v prospech páchatel'a nezaväzuje žiadna vnútroštátna ani medzinárodná ľudskoprávna úprava.

V zmysle Trestného zákona sa pokračovací trestný čin považuje formálne za jediný skutok pozostávajúci z viacerých čiastkových útokov, pričom však ide „len“ o jednotu právnu bez materiálneho základu, keďže každý jeden z čiastkových útokov samostatne naplňa skutkovú podstatu trestného činu, a teda tieto jednotlivé čiastkové útoky nemajú z materiálneho hľadiska totožnú (*idem*) povahu.

Pred rekodifikáciou slovenského trestného práva z roku 2005 bolo hmotnoprávne i procesnoprávne chápanie pojmu „skutok“ v súvislosti s pokračovacím trestným činom jednotné – t. j. v trestnom práve hmotnom, ako aj v trestnom práve procesnom sa pokračovací trestný čin považoval za formálne jeden skutok, ktorý pozostával z viacerých čiastkových útokov.

Praktickým dôsledkom tohto jednotného chápania pojmu „skutok“ v súvislosti s pokračovacím trestným činom bolo to, že v prípade, ak orgány činné v trestnom konaní zistili ďalší čiastkový útok pokračovacieho trestného činu, za ktorý (za ktorého iné čiastkové útoky) už bol predtým páchatel' právoplatne odsúdený, bolo možné toto odsúdenie zmeniť len prostredníctvom mimoriadneho opravného prostriedku – obnovy konania. V obnovenom konaní bol potom páchatel'ovi uložený jeden trest zohľadňujúci už aj novo zistený ďalší čiastkový útok.

Generálny prokurátor v tejto súvislosti vo svojom stanovisku poukázal na to, že nedostatkom takéhoto postupu bolo, že k náprave skutkových zistení mohlo dôjsť len po využití mimoriadneho opravného konania spojeného so značnou časovou náročnosťou, ktorá mala za následok zníženie kvality dôkazov, resp. stratu možnosti ich vykonať (napr. v dôsledku smrti svedkov), čím dochádzalo k sťaženiu pozitívneho záväzku štátu odhaľovať a potrestať trestné činy, ako aj k sťaženiu náhrady škody spôsobenej poškodeným.

V rámci rekodifikácie slovenského trestného práva z roku 2005 sa v súvislosti s pokračovacím trestným činom zaviedol dualizmus/dichotómia v chápaní pojmu „skutok“.

Kým hmotnoprávne chápanie pojmu „skutok“ vo vzťahu k pokračovaciemu trestnému činu zostalo aj po rekodifikácii nezmenené, a teda pokračovací trestný čin sa naďalej v zmysle § 122 ods. 10 Trestného zákona považuje za formálne jeden skutok, ktorý pozostáva z viacerých čiastkových útokov, k zmene došlo v procesnoprávnom chápaní pojmu „skutok“ v súvislosti s pokračovacím trestným činom, a to uprednostnením materiálneho chápania pojmu „skutok“ pred dovtedajším chápaním formálnym.

V zmysle § 10 ods. 16 Trestného poriadku sa skutkom rozumie aj čiastkový útok pokračovacieho trestného činu, ak nie je výslovne ustanovené inak. S účinnosťou od 1. januára 2006 sa teda z procesnoprávneho hľadiska hľadá na každý čiastkový útok pokračovacieho trestného činu ako na samostatný skutok, ak nie je uvedené inak.

Toto procesnoprávne poňatie odlišné od hmotnoprávneho poňatia, v zmysle ktorého sa pokračovací trestný čin považuje formálne za jeden skutok, sa následne premietlo aj do navrhovateľom napadnutého § 9 ods. 2 Trestného poriadku, podľa ktorého ak sa dôvod neprípustnosti trestného stíhania (vymedzený v § 9 ods. 1 Trestného poriadku) týka len niektorého z čiastkových útokov pokračovacieho trestného činu, nebráni to tomu, aby sa vo zvyšnej časti takého činu viedlo trestné stíhanie.

Právoplatné rozhodnutie súdu o jednom čiastkovom útoku teda nevytvára prekážku veci rozhodnutej v zmysle § 9 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku. Inak povedané, právoplatné odsúdenie za niektorý z čiastkových útokov toho istého pokračovacieho trestného činu, ktorý sa z hmotnoprávneho hľadiska považuje za formálne jeden skutok, nebráni tomu, aby bol neskôr ten istý páchatel' trestne stíhaný a odsúdený za iné ďalšie čiastkové útoky tohto pokračovacieho trestného činu.

Tým, že od 1. januára 2006 procesnoprávna úprava v súvislosti s pokračovacím trestným činom uprednostňuje materiálne chápanie pojmu „skutok“ pred dovtedajším chápaním formálnym, tak v prípade, ak orgány činné v trestnom konaní zistia ďalší čiastkový útok pokračovacieho trestného činu, za ktorý (za ktorého iné čiastkové útoky) už bol predtým páchatel' právoplatne odsúdený, nemusia orgány činné v trestnom konaní (na rozdiel od stavu

do 31. decembra 2005) podávať návrh na obnovu konania pre predchádzajúce odsúdenie, ale vedú samostatné trestné stíhanie pre tento novozistený čiastkový útok pokračovacieho trestného činu, pričom súd v rámci konania o novozistenom čiastkovom útoku pokračovacieho trestného činu uloží páchateľovi spoločný trest podľa § 41 ods. 3 Trestného zákona.

Pokiaľ ide o dôvod, ktorý zákonodarcu viedol k tomu, aby v rámci rekonštrukcie slovenského trestného práva uprednostnil v procesnoprávnej úprave vo vzťahu k pokračovaciemu trestnému činu materiálne chápanie pojmu „skutok“ pred dovtedajším chápaním formálnym, zo záznamu z predmetnej schôdze národnej rady vyplýva, že cieľom zavedenia napadnutej právnej úpravy bolo zabezpečenie rýchlejšieho priebehu trestného konania.

Generálny prokurátor v tejto súvislosti vo svojom stanovisku poukázal na to, že návrat k pôvodnej procesnej úprave, t. j. aplikácii mimoriadneho opravného prostriedku – obnovy konania, by mohol byť kontraproduktívny, pričom by sa neúmerne predĺžila nielen dĺžka trestného konania, ale mnohé procesné dôkazy by nemohli byť v konaní vykonané (napr. v dôsledku smrti poškodeného, nedosažiteľnosti poškodeného a svedkov a pod.).

Obdobe česká trestnoprávna doktrína vo vzťahu k totožnej českej právnej úprave konštatuje, že „Podľa skôr platnej právnej úpravy orgán činný v trestnom konaní o jednom čiastkovom útoku právoplatne meritórne rozhodol a vytvoril tým pre všetky orgány činné v trestnom konaní prekážku veci rozhodnutej. Prejednanie obžaloby viniacej obvineného zo spáchania napr. desiatok alebo stoviek podvodov, tvoriacich v súhrne jeden pokračujúci trestný čin, tak mohla brániť skutočnosť, že k objasneniu jedného takéhoto čiastkového útoku súd nemohol vykonať výsluch svedka. Dôvody pre tento postup zákonodarcu boli teda rýdzo praktické.“ (Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013. s. 197 a nasl.).

VI.

Vlastný prieskum – posúdenie súladnosti napadnutého § 9 ods. 2 Trestného poriadku s čl. 50 ods. 5 ústavy, čl. 40 ods. 5 listiny a čl. 4 ods. 1 protokolu

Zásada ne bis in idem zakotvená v čl. 50 ods. 5 ústavy, resp. v čl. 40 ods. 5 listiny, resp. v čl. 4 ods. 1 protokolu, ktorá vyjadruje zákaz niekoho stíhať dvakrát za ten istý čin, je neodmysliteľnou a nespochybniteľnou súčasťou spravodlivého trestného procesu.

Napadnutý § 9 ods. 2 Trestného poriadku predstavuje podľa názoru navrhovateľa neprípustnú výnimku z tejto zásady, keďže umožňuje, aby sa viedlo ďalšie trestné stíhanie o niektorom z čiastkových útokov pokračovacieho trestného činu po tom, čo skoršie trestné stíhanie pre iný čiastkový útok tohto pokračovacieho trestného činu bolo právoplatne skončené niektorým zo spôsobov uvedených v § 9 ods. 1 Trestného poriadku.

Podľa názoru navrhovateľa je pokračovací trestný čin v zmysle § 122 ods. 10 Trestného zákona jediným nedielnym činom, jediným skutkom, pričom napadnutý § 9 ods. 2 Trestného poriadku umožňuje trestne stíhať páchateľa pokračovacieho trestného činu za konanie, ktoré je v zmysle Trestného zákona nedielnou súčasťou činu, o ktorom už bolo predtým právoplatne rozhodnuté. Prvé právoplatné rozhodnutie o niektorom z čiastkových útokov pokračovacieho trestného činu tak podľa navrhovateľa tvorí prekážku res iudicata.

Podľa názoru navrhovateľa teda pojem „čin“ v čl. 50 ods. 5 ústavy a v čl. 40 ods. 5 listiny, resp. pojem „trestný čin“ v čl. 4 ods. 1 protokolu nemožno vykladať tak, že sa ním rozumie aj jednotlivý čiastkový útok pokračovacieho trestného činu, ale má sa vykladať tak, že sa ním rozumie pokračovací trestný čin ako celok.

Inak povedané, navrhovateľ nesúhlasí s tým, že zákonodarca v rámci rekonštrukcie slovenského trestného práva uprednostnil v procesnoprávnej úprave vo vzťahu k pokračovaciemu trestnému činu materiálne chápanie pojmu „skutok“ pred dovtedajším chápaním formálnym. Podľa jeho názoru je pri výklade pojmu „skutok“ v súvislosti s pokračovacím trestným činom potrebné naďalej vychádzať z hmotnoprávneho chápania tohto pojmu, a to nielen vo vzťahu k hmotnoprávnej úprave, ale aj k úprave procesnoprávnej.

Po posúdení návrhu navrhovateľa ústavný súd dospel k záveru, že navrhovateľom napadnutý § 9 ods. 2 Trestného poriadku nie je v konflikte s čl. 50 ods. 5 ústavy, čl. 40 ods. 5 listiny ani s čl. 4 ods. 1 protokolu, keďže navrhovateľom napadnuté ustanovenie zásadu ne bis in idem neprelamuje.

V nadväznosti na uvedené ústavný súd už na tomto mieste zároveň vo vzťahu k navrhovateľovým výhradám k ustanoveniu § 41 ods. 3 Trestného zákona upravujúceho ukládanie spoločného trestu, ktoré navrhovateľ formuloval v rámci odôvodnenia svojho návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov, konštatuje, že ústavný súd sa týmito výhradami bližšie nezaoberal, keďže navrhovateľ v rámci petitu svojho návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov navrhoval vysloviť iba nesúlad § 9 ods. 2 Trestného poriadku, nie aj nesúlad § 41 ods. 3 Trestného zákona.

Pokiaľ pritom navrhovateľ ústavnému súdu navrhol postup podľa § 40 zákona o ústavnom súde („Ak ústavný súd pri rozhodovaní podľa čl. 125 ústavy zistí nesúlad preskúmaného právneho predpisu nižšej právnej sily s právnym predpisom vyššej právnej sily alebo s medzinárodnou zmluvou, a pritom zistí nesúlad aj ďalších právnych predpisov s predpismi vyššej právnej sily alebo s medzinárodnou zmluvou, vydá nález o zistenom nesúlade aj týchto ďalších právnych predpisov.“), ústavný súd pripomína, že nevyhnutným predpokladom toho, aby mohol pristúpiť k ústavnému prieskumu aj ustanovení neuvedených v petite návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov, je to, že ústavný súd najprv zistí nesúlad toho ustanovenia, ktoré je navrhovateľom napadnuté – uvedené v petite návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov. V danom prípade pritom tento nevyhnutný predpoklad prípadnej aplikácie § 40 zákona o ústavnom súde splnený vôbec nebol, keďže ústavný súd nedospel k záveru o nesúlade navrhovateľom napadnutého § 9 ods. 2 Trestného poriadku s navrhovateľom uvádzanými referenčnými normami.

Konkrétne dôvody, o ktoré sa opiera názor ústavného súdu, že navrhovateľom napadnutý § 9 ods. 2 Trestného poriadku neprelamuje zásadu ne bis in idem zakotvenú v čl. 50 ods. 5 ústavy, čl. 40 ods. 5 listiny, resp. v čl. 4 ods. 1 protokolu, je možné zhrnúť takto:

Vychádzajúc z výhrad, ktoré vo vzťahu k napadnutému § 9 ods. 2 Trestného poriadku formuloval navrhovateľ vo svojom návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov, stálo v rámci vlastného ústavného prieskumu pred ústavným súdom v prvom rade zodpovedanie zásadnej otázky, a to, či pod pojmom „čin“ v čl. 50 ods. 5 ústavy a v čl. 40 ods. 5 listiny, resp. pod pojmom „trestný čin“ v čl. 4 ods. 1 protokolu možno rozumieť aj „len“ jednotlivý čiastkový útok pokračovacieho trestného činu.

Ako už bolo uvedené, zásada ne bis in idem zakotvená v čl. 50 ods. 5 ústavy, resp. v čl. 40 ods. 5 listiny, resp. v čl. 4 ods. 1 protokolu, ktorá vyjadruje zákaz niekoho stíhať dvakrát za ten istý čin, je neodmysliteľnou a nespochybniteľnou súčasťou spravodlivého trestného procesu. Podstata tejto zásady spočíva v tom, že o jednej veci sa môže vo vzťahu k jednej osobe viesť trestné stíhanie a finálne rozhodnúť len jediný raz, pričom dôsledkom právoplatného finálneho rozhodnutia je vznik prekážky rozhodnutej veci (res iudicata). V rámci slovenskej právnej úpravy trestného konania je táto zásada obsiahnutá v § 9 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku.

Nadväzujúc na už uvedené je zároveň potrebné zdôrazniť, že garancia zásady ne bis in idem zakotvená v ústave, listine i protokole má výrazne procesný charakter, čo je prima facie dané použitím pojmu „stíhať“ (resp. pojmu „tried“ v autentickom anglickom znení) vo všetkých formuláciách tejto zásady.

Pokiaľ ide o zakotvenie zásady ne bis in idem v protokole, je v úvode potrebné najprv poukázať na skutočnosť, že oficiálny slovenský preklad čl. 4 ods. 1 protokolu je chybný, čo už v minulosti vo svojej rozhodovacej činnosti konštatoval aj ústavný súd.

Článok 4 ods. 1 protokolu v autentickom anglickom znení uvádza: „No one shall be liable to be tried or punished again in criminal proceedings under the jurisdiction of the same State for an offence for which he has already been finally acquitted or convicted in accordance with the law and penal procedure of that State.“

Ústavný súd v náleze sp. zn. II. ÚS 878/2014 z 11. júna 2015 v súvislosti s pojmom „offence“ použitým v autentickom anglickom znení čl. 4 ods. 1 protokolu okrem iného uviedol:

«Je nutné upozorniť, že uvedený oficiálny preklad čl. 4 ods. 1 protokolu č. 7 (pozri Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd vyhlásený v Zbierke zákonov pod č. 209/1992 Zb. v slovenskom jazyku) nie je presný, resp. je chybný. Ak sa porovná tento preklad s originálnym znením v anglickom jazyku a francúzskom jazyku, je nutné dospieť k záveru, že slovenský preklad používa nepresný pojem „trestný čin“. Podstatná je skutočnosť, že slovo „delikt“ (v anglickom znení „offence“ a vo francúzskom „infraction“) zamieňa slovenský preklad za slovné spojenie „trestný čin“ (v anglickom jazyku „criminal offence“ a vo francúzskom jazyku „infraction criminelle“). Za smerodajnú a určujúcu je však podľa názoru ústavného súdu potrebné považovať pôvodnú (originálnu) verziu v anglickom a francúzskom znení a na to nadväzujúcu skutočnosť, že anglickému termínu „offence“ a francúzskemu termínu „infraction“ v slovenčine zodpovedajú termíny „trestný čin“, „priestupok“, ale aj „disciplinárny delikt“ alebo „iný správny delikt“.»

V citovanom rozhodnutí teda ústavný súd poukázal na skutočnosť, že anglický pojem „offence“ nemožno prekladať do slovenčiny pojmom „trestný čin“, keďže tento pojem je podstatne širší a zahŕňa v sebe nielen trestný čin, ale aj priestupok, disciplinárny delikt alebo iný správny delikt. Z uvedeného vyplýva, že autentické anglické znenie protokolu používajúce pojem „offence“ týmto pojmom vo všeobecnosti označuje konanie postihnutelné normami (trestného, resp. správneho) práva, čo je nepochybne širšie vymedzenie, než vymedzenie spojené s pojmom „crime“ (trestný čin), ktorý v autentickom anglickom znení použitý nebol.

Možno tak sumarizovať, že namiesto pojmu „trestný čin“, ktorý nesprávne používa oficiálny slovenský preklad čl. 4 ods. 1 protokolu, je pri jeho správnom preklade vhodnejšie použitie pojmu „skutok“, resp. pojmu „čin“, ktorý použil aj ústavodarca pri formulovaní zásady ne bis in idem v čl. 50 ods. 5 ústavy, resp. čl. 40 ods. 5 listiny, a teda správny slovenský preklad čl. 4 ods. 1 protokolu znie: „Nikoho nemožno stíhať alebo potrestať v trestnom konaní podliehajúcim právomoci toho istého štátu za čin, za ktorý už bol oslobodený alebo odsúdený právoplatným rozsudkom v súlade so zákonom a trestným poriadkom tohto štátu.“ Pojem „offence“ použitý v autentickom anglickom znení čl. 4 ods. 1 protokolu je teda významovo jednotný s pojmom „čin“ použitým v čl. 50 ods. 5 ústavy, resp. čl. 40 ods. 5 listiny.

Pokiaľ ide o ústavné zakotvenie zásady ne bis in idem v slovenskom právnom poriadku, možno konštatovať, že formuláciami uvedenými v čl. 40 ods. 5 listiny a následne v čl. 50 ods. 5 ústavy, ktoré sú obdobné ako znenie protokolu, ústavodarca vyjadril zhodu právneho režimu zásady ne bis in idem podľa ústavy, resp. listiny s právnym režimom zásady ne bis in idem podľa protokolu.

Z uvedených dôvodov preto v obsahu týchto zásad nemožno vidieť zásadnú odlišnosť, a preto aj závery ESLP vo vzťahu k aplikácii zásady ne bis in idem podľa protokolu možno bez ďalšieho v plnej miere aplikovať aj vo vzťahu k aplikácii zásady ne bis in idem podľa ústavy, resp. listiny.

Európsky súd pre ľudské práva v rámci svojej rozhodovacej činnosti týkajúcej sa zásady ne bis in idem poskytol výklad jednotlivých aspektov tejto zásady, pričom z hľadiska ústavného prieskumu realizovaného ústavným súdom je podstatnou tá časť judikatúry ESLP, v rámci ktorej sa zaoberal otázkou, čo je potrebné rozumieť pod tým istým činom/skutkom (idem).

Z tohto pohľadu je zásadným rozhodnutím rozsudok Veľkej komory ESLP vo veci Zolotukhin proti Rusku z 10. februára 2009. V tomto rozhodnutí konštatoval, že nekonzistentnosť kritérií posudzovania pojmu totožnosti činu/skutku („the same offence“) v dovtedajšej rozhodovacej činnosti ESLP je nezlučiteľná so zásadou právnej istoty.

Veľká komora ESLP v rámci tohto rozhodnutia preto konštatovala, že čl. 4 ods. 1 protokolu sa má vykladať tak, že bráni trestnému stíhaniu a potrestaniu jednotlivca za druhý čin, pokiaľ vychádza z rovnakých skutkových okolností alebo skutkových okolností, ktoré sa zhodujú s prvým činom podstatným spôsobom („82. Accordingly, the Court stated that Article 4 of Protocol No. 7 should be construed as prohibiting the prosecution or trial of an individual for a second offence in so far as it arose from identical facts or facts that were “substantially” the same as those underlying the first offence.“).

Z hľadiska posudzovania totožnosti činu majú byť teda určujúcimi tie skutočnosti, ktoré tvoria súbor konkrétnych skutkových okolností zahŕňajúcich toho istého obvineného, ktoré sú nerozlučne prepojené v čase a priestore („84. The Court’s inquiry should therefore focus on those facts which constitute a set of concrete factual circumstances involving the same defendant and inextricably linked together in time and space, the existence of which must be demonstrated in order to secure a conviction or institute criminal proceedings.“).

Z citovaného rozhodnutia ESLP jasne vyplýva, že zmyslom a účelom zásady ne bis in idem je zabrániť opakovanému stíhaniu páchatel’a za rovnaké faktické konanie.

Pri posudzovaní totožnosti činu/skutku (idem) je preto právna kvalifikácia činu bezpredmetná, rozhodujúcu úlohu má faktická stránka činu (osoba páchatel’a, miesto a čas spáchania atď.). Inak povedané, keďže ESLP pred formálnym prístupom k posudzovaniu totožnosti činu/skutku uprednostnil chápanie materiálne, nie je právna kvalifikácia činu pre posúdenie totožnosti činov smerodajná.

Aplikujúc už uvedené závery ESLP vo vzťahu k pokračovaciemu trestnému činu možno konštatovať, že pri posudzovaní totožnosti činu/skutku (idem) nie je smerodajná skutočnosť, že v zmysle § 122 ods. 10 Trestného zákona sa jednotlivé čiastkové útoky pokračovacieho trestného činu formálne právne kvalifikujú ako jeden pokračovací trestný čin. Ide totiž „len“ o jednotu právnu, ktorej chýba reálny materiálny základ, keďže jednotlivé čiastkové útoky pokračovacieho trestného činu sú od seba navzájom oddeliteľné v čase i priestore, pričom každý jeden z nich samostatne naplňa skutkovú podstatu trestného činu, a teda z materiálneho hľadiska nejde o rovnaké faktické konania, ktoré by sa zo skutkového hľadiska zhodovali. Z materiálneho hľadiska (ktoré je v rámci zásady ne bis in idem podstatné pri posudzovaní totožnosti činu/skutku) nemajú jednotlivé čiastkové útoky pokračovacieho trestného činu totožnú (idem) povahu.

Z uvedeného zároveň vyplýva, že pokiaľ slovenské trestné právo od svojej rekonštrukcie z roku 2005 zaviedlo vo vzťahu k pokračovaciemu trestnému činu dichotómiu v chápaní pojmu „skutok“,

kde v hmotnoprávnom zmysle sa pokračovací trestný čin naďalej považuje formálne za jeden skutok,

kým v procesnoprávnom zmysle sa materiálne na každý čiastkový útok pokračovacieho trestného činu hľadá ako na samostatný skutok, tak platí, že

na účely zásady ne bis in idem je pri posudzovaní totožnosti činu/skutku potrebné vychádzať z materiálneho chápania pojmu „skutok“ v procesnoprávnom zmysle, keďže práve pre toto procesnoprávne chápanie pojmu „skutok“ je podstatnou faktická stránka činu, nie jeho právna kvalifikácia.

Inak povedané, keďže zmyslom a účelom zásady ne bis in idem, tak ako je zakotvená v čl. 50 ods. 5 ústavy, čl. 40 ods. 5 listiny, resp. v čl. 4 ods. 1 protokolu, je zabrániť opakovanému stíhaniu trestne zodpovednej osoby za rovnaké faktické konanie, pričom zároveň platí, že táto zásada má procesný charakter, možno bez akýchkoľvek pochybností konštatovať, že v prípade, ak pri výklade tejto zásady vo vzťahu k pokračovaciemu trestnému činu prichádza do úvahy procesnoprávne a zároveň i hmotnoprávne chápanie pojmu „skutok“, je pri výklade tejto zásady vo vzťahu k pokračovaciemu trestnému činu potrebné uprednostniť „bližšie“ chápanie, t. j. je potrebné vychádzať z materiálneho chápania pojmu „skutok“ v procesnoprávnom zmysle. A teda v prípade pokračovacieho trestného činu je skutkom potrebné rozumieť čiastkový útok pokračovacieho trestného činu.

Podľa názoru ústavného súdu sa teda možno plne stotožniť s právnym názorom Ústavného súdu Českej republiky vyjadreným v uznesení sp. zn. Pl. ÚS 6/03 z 9. júla 2003, ktorým český ústavný súd odmietol ako zjavne neopodstatnený návrh na zrušenie § 11 ods. 2 českého Trestného poriadku (ustanovenie totožné s navrhovateľom napadnutým § 9 ods. 2 slovenského Trestného poriadku, pozn.):

«Výkladový problém spočíva v stotožňovaní alebo rozlišovaní pojmu skutok tvorením čiastkovými útokmi pokračovacieho trestného činu, ako ho používa trestný poriadok, s pojmom čin, ktorý používa Listina. Výklad predostretý navrhovateľom oba pojmy stotožňuje a vychádza tak z fikcie, že rozhodnutie, hoci len o jedinom čiastkovom útoku toho istého pokračovacieho trestného činu, je rozhodnutím o celom pokračovacom trestnom čine. Ak sa vychádza z predpokladu, že zmyslom a účelom ústavnej zásady ne bis in idem je zabrániť opakovanému stíhaniu trestne zodpovednej osoby za rovnaké faktické konanie, potom možno v špecifickom prípade pokračovacieho trestného činu stotožniť Listinou používaný pojem „čin“ s pojmom „čiastkový útok“ a výkladové problémy zmiznú. Je nutné poznamenať, že aj ustanovenia medzinárodných zmlúv o ľudských právach vyjadrujúci tu istú zásadu [čl. 14 bod 7 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „Pakt“) alebo čl. 4 bod 1 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Protokol“)] pracujú s pojmom „offence“, ktorý označuje konanie postihnutelné normami trestného práva, čo je nepochybne širšie vymedzenie, než vymedzenie spojené s pojmom trestný čin („crime“), ktorý však použitý nebol. Napadnuté ustanovenia teda samy o sebe nie sú v rozpore s čl. 40 ods. 5 Listiny.»

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd konštatuje, že pod pojmom „čin“ v čl. 50 ods. 5 ústavy a v čl. 40 ods. 5 listiny, resp. v čl. 4 ods. 1 protokolu možno rozumieť aj jednotlivý čiastkový útok pokračovacieho trestného činu, pričom takémuto chápaniu plne zodpovedá trestno-procesná právna úprava v Slovenskej republike, konkrétne § 10 ods. 16 Trestného poriadku, v zmysle ktorého sa skutkom rozumie aj čiastkový útok pokračovacieho trestného činu.

Po tom, ako ústavný súd dospel k záveru, že pod pojmom „čin“ v čl. 50 ods. 5 ústavy a v čl. 40 ods. 5 listiny, resp. v čl. 4 ods. 1 protokolu možno rozumieť aj jednotlivý čiastkový útok pokračovacieho trestného činu, stálo následne v rámci vlastného ústavného prieskumu pred ústavným súdom zodpovedanie druhej zásadnej otázky, a to, či navrhovateľom napadnutý § 9 ods. 2 Trestného poriadku zodpovedá garanciam vyplývajúcim z čl. 50 ods. 5 ústavy, čl. 40 ods. 5 listiny, resp. z čl. 4 ods. 1 protokolu. Pred ústavným súdom stálo zodpovedanie otázky, či navrhovateľom napadnutý § 9 ods. 2 Trestného poriadku nie je v konflikte so zmyslom a účelom zásady ne bis in idem, aby páchatel' nebol opakovane stíhaný, resp. potrestaný za ten istý čin, t. j. za rovnaké faktické konanie.

V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že v rámci Trestného poriadku sa zásada ne bis in idem vyplývajúca z čl. 50 ods. 5 ústavy, čl. 40 ods. 5 listiny, resp. z čl. 4 ods. 1 protokolu výslovne premieta do znenia § 9 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku, ktoré ustanovuje, že „trestné stíhanie nemožno začať, a ak už bolo začaté, nemožno v ňom pokračovať a musí byť zastavené, ak ide o osobu, proti ktorej sa skoršie stíhanie pre ten istý skutok skončilo právoplatným rozsudkom súdu alebo bolo právoplatne zastavené, podmiennečne zastavené a obvinený sa osvedčil alebo sa skončilo schválením zmieru a zastavením trestného stíhania, ak rozhodnutie nebolo v predpísanom konaní zrušené“.

V súvislosti s pojmom „skutok“ použitým v citovanom ustanovení Trestný poriadok vo vzťahu k pokračovaciemu trestnému činu v záujme predvídateľnosti, zrozumiteľnosti a jasnosti zároveň v rámci výkladového § 10 ods. 16 výslovne ustanovuje, že „skutkom sa rozumie aj čiastkový útok pokračovacieho trestného činu, ak nie je výslovne ustanovené inak“, pričom, ako už bolo uvedené, toto procesnoprávne vymedzenie jednotlivého čiastkového útoku pokračovacieho trestného činu ako samostatného skutku plne zodpovedá pojmu „čin“ v čl. 50 ods. 5 ústavy a v čl. 40 ods. 5 listiny, resp. v čl. 4 ods. 1 protokolu.

Na § 10 ods. 16 Trestného poriadku priamo nadväzuje navrhovateľom napadnuté ustanovenie § 9 ods. 2 Trestného poriadku, ktoré ustanovuje, že v prípade, „ak sa týka dôvod uvedený v odseku 1 len niektorého z čiastkových útokov pokračovacieho trestného činu, nebráni to, aby sa vo zvyšnej časti takeého činu viedlo trestné stíhanie“.

Vychádzajúc zo znenia § 9 ods. 1 písm. e), § 9 ods. 2 a § 10 ods. 6 Trestného poriadku možno konštatovať, že pokiaľ ide o uplatnenie zásady ne bis in idem vo vzťahu k čiastkovému útoku pokračovacieho trestného činu, v slovenskom trestnom práve platí, že trestné stíhanie pre čiastkový útok pokračovacieho trestného činu nemožno začať, a ak už bolo začaté, nemožno v ňom pokračovať a musí byť zastavené, ak ide o osobu, proti ktorej sa skoršie stíhanie pre ten istý čiastkový útok pokračovacieho trestného činu (t. j. pre rovnaké faktické konanie) skončilo právoplatným rozsudkom súdu alebo bolo právoplatne zastavené, podmiennečne zastavené a obvinený sa osvedčil alebo sa skončilo schválením zmieru a zastavením trestného stíhania, ak rozhodnutie nebolo v predpísanom konaní zrušené.

Trestné stíhanie teda možno viesť len vo zvyšnej časti pokračovacieho trestného činu, t. j. trestné stíhanie možno viesť len vo vzťahu k ostatným čiastkovým útokom pokračovacieho trestného činu, vo vzťahu ku ktorým sa skoršie stíhanie neskončilo právoplatným rozsudkom súdu alebo nebolo právoplatne zastavené, nebolo podmiennečne zastavené a obvinený sa osvedčil alebo sa neskončilo schválením zmieru a zastavením trestného stíhania.

Vychádzajúc z uvedeného možno podľa názoru ústavného súdu bez akýchkoľvek pochybností konštatovať, že zakotvenie zásady ne bis in idem vo vzťahu k pokračovaciemu trestnému činu v § 9 ods. 2 Trestného poriadku plne zodpovedá garanciam vyplývajúcim z čl. 50 ods. 5 ústavy, čl. 40 ods. 5 listiny, resp. z čl. 4 ods. 1 protokolu, keďže predstavuje reálnu

prekážku tomu, aby bolo možné páchatel'a opätovne stíhať pre ten istý čiastkový útok pokračovacieho trestného činu (t. j. pre rovnaké faktické konanie), pre ktorý bol už právoplatne odsúdený alebo oslobodený spod obžaloby.

Inak povedané, keďže navrhovateľom napadnutý § 9 ods. 2 Trestného poriadku nie je v konflikte so zmyslom a účelom zásady ne bis in idem, aby páchatel' nebol opakovane stíhaný, resp. potrestaný za ten istý čin, t. j. za rovnaké faktické konanie, možno uzavrieť, že navrhovateľom napadnutý § 9 ods. 2 Trestného poriadku nie je v nesúlade s čl. 40 ods. 5 ústavy, resp. s čl. 50 ods. 5 listiny ani s čl. 4 ods. 1 protokolu.

Ústavný súd preto návrhu krajského súdu nevyhovel, tak ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.